

บทที่ 7

ธรรมะกับปัญหาการเมืองการปกครองของไทย

รายการการเรียนรู้การสอนบทที่ 7

1. บททั่วไป
2. การได้อำนาจของกลุ่มชนชั้นปกครอง (วรรณะกษัตริย์)
3. การได้อำนาจของกลุ่มพ่อค้า (วรรณะแพศย์)
4. การได้อำนาจของกลุ่มกรรมกร (วรรณะศูทร)

จุดมุ่งหมายของบทที่ 7

1. อธิบายได้ว่ากลุ่มบุคคลในสังคมถ่ายทอดอำนาจกันอย่างไร
2. อธิบายได้ว่าการได้อำนาจของกลุ่มชนชั้นปกครองเป็นไปอย่างไร
3. อธิบายได้ว่าการได้อำนาจของกลุ่มพ่อค้าเป็นไปอย่างไร
4. อธิบายได้ว่าการได้อำนาจของกลุ่มกรรมกรเป็นไปอย่างไร

บทที่ 7

ธรรมะกับปัญหาการเมืองการปกครองของไทย

7.1 บททั่วไป

ตำแหน่งประมุขของรัฐ เป็นตำแหน่งที่มีอำนาจประชาชนทุกคนในรัฐยอมเชื่อถือให้ความเคารพ ยำเกรง คอยเอาอกเอาใจ ต้องการอะไรคนก็หามาให้ ต้องการทรัพย์ก็ได้ทรัพย์ ต้องการผู้หญิงก็ได้ผู้หญิง เพราะเหตุนี้ ตำแหน่งประมุขรัฐจึงเป็นตำแหน่งที่แทบทุกคนปรารถนา เมื่อแทบทุกคนปรารถนา จึงเกิดการแก่งแย่งกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งดังกล่าว การแย่งตำแหน่งประมุขรัฐบางครั้งถึงขนาดฆ่ากันตาย คนที่รอดชีวิตมาได้ก็ได้ตำแหน่งไป เหตุการณ์แก่งแย่งตำแหน่งประมุขของรัฐ มีปรากฏให้เห็นทั่วไปในประวัติศาสตร์ของชาติต่าง ๆ

หากเราจะหันไปมองการแย่งตำแหน่งหัวหน้าของบรรดาสัตว์เครื่องจวนทั้งหลาย เราจะพบว่า มันแย่งตำแหน่งหัวหน้ากันด้วยวิธีการทำร้ายคู่แข่งให้บาดเจ็บหรือให้ตาย เมื่อคู่แข่งเกรงกลัวหรือตายไปแล้ว ตัวชนะก็ขึ้นเป็นหัวหน้า เมื่อเรานำธรรมเนียมการขึ้นเป็นหัวหน้าของหมู่สัตว์เครื่องจวนมาพิจารณาแล้ว เราจะรู้สึกว่าการขึ้นเป็นประมุขของรัฐของมนุษย์ด้วยวิธีการทำร้ายกันก็ไม่ต่างไปจากธรรมเนียมของสัตว์เครื่องจวนเลย บางทีสัตว์เครื่องจวนอาจจะดีเสียกว่าก็ได้ เพราะเท่าที่พบมาสัตว์เครื่องจวนมันปราบคู่แข่งของมันด้วยตัวของมันเอง มันไม่เอาพวกพ้องมาเจ็บมาตายแทนแต่อย่างใด แต่คนเรานั้นเมื่อแย่งราชสมบัติกัน ก็ต้องเอาพวกพ้องมาเจ็บมาตายมากมายจึงจะได้ตำแหน่งสมปรารถนา คิดถึงจุดนี้แล้วก็น่าสลดใจว่า คนเรารู้สึกไม่สูงไปกว่าสัตว์เลยในเรื่องของการปรารถนาตำแหน่ง

ความรู้สึกสลดใจดังกล่าวมานั้น คงได้เกิดมานานแล้ว บรรพบุรุษทั้งหลายของประเทศต่าง ๆ จึงออกกฎในการถ่ายเทอำนาจจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งไว้เป็นแนวปฏิบัติ สำหรับเมืองไทยเราก็มีกฎชนิดนี้เช่นเดียวกัน ซึ่งเรียกว่ากฎมณเฑียรบาล ว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์ แต่กฎที่วางไว้นั้นบางครั้งก็ปฏิบัติได้ บางครั้งก็ปฏิบัติไม่ได้ ผลสุดท้ายก็ต้องใช้กำลังแย่งอำนาจกันอยู่ดี

อันการถ่ายเทอำนาจนั้น ทุกคนในรัฐควรต้องมีความสำนึกร่วมกันว่า การได้ตำแหน่งประมุขของรัฐวิธีใดถูกต้อง วิธีใดไม่ถูกต้อง การมีสำนึกร่วมกันดังกล่าว จะทำให้คนบางคนไม่กล้ายึดแย้งอำนาจโดยวิธีที่ไม่ถูก

อันการถ่ายอำนาจและการรับโอนอำนาจที่ถูกต้องนั้น ต้องคำนึงถึงกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจอยู่ว่าเป็นกลุ่มไหน เพราะว่ากลุ่มหนึ่งก็มีวิธีการมอบอำนาจอย่างหนึ่ง และอีกกลุ่มหนึ่งก็มีวิธีการมอบอำนาจอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่เหมือนกัน เช่น ถ้าเป็นการปกครองแบบการสืบสันตติวงศ์ ก็มีการมอบโอนอำนาจไปแบบหนึ่ง แต่ถ้าเป็นการปกครองแบบหมุนเวียนเปลี่ยนไปตามวาระก็มีวิธีมอบโอนอำนาจไปแบบหนึ่ง ดังนั้น ในการศึกษาปัญหาการเมืองของไทย ซึ่งส่วนใหญ่เกิดเพราะแย่งอำนาจกันและกัน จึงต้องศึกษากลุ่มบุคคลที่ยึดอำนาจอยู่ในมือควบคุมไปด้วย ก็กลุ่มบุคคลที่พยายามเพื่อการได้อำนาจปกครองบ้านเมืองนั้นมีอยู่ 3 กลุ่มคือ

1. การได้อำนาจของกลุ่มชนชั้นปกครอง (วรรณะกษัตริย์)
2. การได้อำนาจของกลุ่มพ่อค้า (วรรณะแพศย์)
3. การได้อำนาจของกลุ่มกรรมกร (วรรณะศูทร)

7.2 การได้อำนาจของกลุ่มชนชั้นปกครอง (วรรณะกษัตริย์)

ประเทศอินเดียสมัยโบราณ ได้แบ่งคนออกเป็น 4 วรรณะ คือ วรรณะกษัตริย์ วรรณะพราหมณ์ วรรณะแพศย์ และวรรณะศูทร วรรณะกษัตริย์มิได้หมายถึงพระมหากษัตริย์ผู้ครองแผ่นดินพระองค์เดียวเท่านั้น แต่วรรณะกษัตริย์หมายถึงทุกคนที่ทำหน้าที่รับใช้พระเจ้าแผ่นดินในการปกครองประเทศ เป็นต้นว่า อำมาตย์ ทหาร คนเหล่านี้จัดว่าเป็นคนอยู่ในวรรณะกษัตริย์ทั้งสิ้น วรรณะพราหมณ์ หมายถึง บุคคลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่สั่งสอนประชาชนและทำหน้าที่รับทานที่ประชาชนนำมาบริจาค บุคคลกลุ่มนี้ถือตัวว่าเป็นผู้ประเสริฐกว่าคนในวรรณะอื่น ๆ และคนในวรรณะอื่น ๆ ก็ยอมรับเหมือนกันว่า วรรณะพราหมณ์เป็นวรรณะที่สูงที่สุด แม้แต่พระเจ้าแผ่นดินของอินเดียในสมัยโบราณก็ยอมรับนับถือพราหมณ์เชื้อฟงพราหมณ์ ในราชสำนักเองจะต้องมีพราหมณ์ประจำอยู่ เพื่อทำหน้าที่ถวายคำแนะนำในการปกครองแก่พระเจ้าแผ่นดิน ตำแหน่งดังกล่าวนี้เรียกว่าบรูโรหิต

วรรณะแพศย์ หมายถึง กลุ่มพ่อค้า เป็นกลุ่มคนที่มีเงิน เป็นเศรษฐี ในสมัยโบราณ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่พระเจ้าแผ่นดินและประชาชนให้เกียรติพอสมควร เพราะเป็นผู้มีทรัพย์ ที่น่าสนใจ ยิ่งไปกว่านั้นก็คือ เศรษฐีสมัยโบราณของอินเดีย มีตำแหน่งเฝ้าพระเจ้าแผ่นดินด้วย

ส่วนวรรณะศูทร เป็นวรรณะต่ำ เป็นวรรณะที่เป็นกำลังงานของประเทศ พูด่าง ๆ ก็คือเป็นกลุ่มคนที่ทำการผลิตทุกอย่างให้แก่คนในวรรณะอื่น ๆ ได้ใช้ ได้อุปโภคบริโภค แต่สิ่งที่ทำประโยชน์ให้แก่ทุกคนในชาติ ก็ยังถูกเหยียดหยามจากคนในวรรณะอื่น ๆ อนึ่ง นอกจากวรรณะศูทรที่จัดเป็นวรรณะต่ำแล้ว ยังมีคนอีกวรรณะหนึ่งที่ต่ำกว่าคนในวรรณะศูทรเสียอีก วรรณะดังกล่าวนี้ก็คือ คนจัณฑาล คนเหล่านี้มีชีวิตอยู่ด้วยการรับจ้าง เทชยะ กวาดถนน ทำงานสกปรกอื่น ๆ ผู้ดีอินเดียสมัยโบราณ เมื่อเดินไปพบคนจัณฑาลจะต้องปิดตา เพราะถือว่าการได้เห็นคนจัณฑาลเป็นอัปมงคล เมื่อไปถึงบ้านแล้วจะต้องล้างตาด้วยน้ำนม จึงจะแก้อัปมงคลได้

คนทั้งสี่วรรณะนั้น ถูกกำหนดขึ้นด้วยยี่ดออาชีพเป็นเกณฑ์ วรรณะกษัตริย์ซึ่งมีพระราชอาเป็นหัวหน้า เป็นวรรณะที่ทำหน้าที่ในการปกครองบ้านเมือง ทุกคนที่อยู่ในวรรณะกษัตริย์ เช่น อำมาตย์ ทหาร และข้าราชการอื่น ๆ ที่รับใช้พระราชอา มีรายได้จากการพระราชทานเบี้ยหวัด เงินปีและเงินที่พระราชอาพระราชทานให้อำมาตย์ และทหาร หรือเรียกตามสำนวนโบราณว่า เสนาพดุมมาตย์ล้วนเป็น เงินภาษีที่พวกพ่อค้าและพวกศูทร เสียให้ทั้งสิ้น ดังนั้น วรรณะกษัตริย์จึงเป็นวรรณะที่มีชีวิตที่ค่อนข้างสุขสบาย เพราะเงินก็หาได้ง่าย อำนาจก็มีอีกด้วย คนวรรณะนี้จึงส่งมอบอาชีพของตัวไว้เฉพาะลูกหลานของตน พระราชาก็หวังจะให้ราชโอรสของพระองค์เป็นประมุขต่อไป อำมาตย์ก็นำบุตรหลานของตนมาดำรงตำแหน่งเป็นอำมาตย์แทนตนต่อไป ทหารก็นำบุตรหลานของตนมารับราชการทหารแทนตน คนในวรรณะกษัตริย์ทุกคนไม่ยอมให้คนในวรรณะอื่นมายี่ดอชีพของตน พยายามกีดกันคนในวรรณะอื่นเสมอมา และคนในวรรณะนี้รักษาอำนาจการปกครองของตนไว้ด้วยอาวุธ เพราะมีอาวุธอยู่ในมืออยู่แล้ว

ส่วนคนในวรรณะพราหมณ์ มีหน้าที่สอนประชาชนมีรายได้จากเรียกค่าเล่าเรียน คนในวรรณะนี้เมื่อมีลูกหลาน ก็ให้ลูกหลานของตนรับหน้าที่ทำการสอน เพื่อเป็นอาชีพต่อไป สำหรับวรรณะแพศย์หรือพ่อค้า มีหน้าที่หาเงินมาเพิ่มพูนให้ตัวเอง และก็ต้องส่งส่วยแก่พระเจ้าแผ่นดิน

ด้วย คนในวรรณะพ่อค้านี้ เมื่อมีลูกก็สอนลูกให้ทำการค้าต่อไป ส่วนคนในวรรณะศูทร มีหน้าที่ทำการผลิตพืชพันธุ์ธัญญาหาร หรือทำการก่อสร้าง ซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้กำลัง ลูกหลานของคนในวรรณะนี้ ก็คงต้องยึดอาชีพทางเกษตรหรืองานก่อสร้าง เจริญรอยตามพ่อแม่ของตน เมื่ออยากจะเข้าไปรับใช้บ้านเมือง เป็นเสนาข้าราชการบ้างก็ยาก เพราะถูกกีดกันจากเจ้าของวรรณะ ถ้าหากมีผลงานเด่นจริง ๆ พระเจ้าแผ่นดินจึงจะยอมรับให้เข้าเป็นคนหนึ่งในชนชั้นปกครอง ซึ่งนาน ๆ จึงจะมีสักคนหนึ่ง

ในกลุ่มคนทั้งสี่วรรณะนี้ มีกลุ่มคนอยู่สามวรรณะที่มีบทบาทในการหาโอกาสเข้ามามีอำนาจในทางปกครอง วรรณะทั้งสามนั้นคือ วรรณะกษัตริย์ หรือชนชั้นปกครอง วรรณะแพศย์หรือกลุ่มพ่อค้า และวรรณะศูทร หรือกลุ่มกรรมกร สำหรับวรรณะพราหมณ์หรือครุบาอาจารย์ เป็นกลุ่มคนที่ไม่เคยมีบทบาทในการแสวงหาอำนาจนับตั้งแต่อดีตมา เพราะคนในวรรณะนี้ ต่างก็ถือว่าตนเป็นคนสูงกว่าใคร เพราะวรรณะกษัตริย์ก็เคารพตน วรรณะพ่อค้าก็เคารพตน วรรณะศูทรก็ต้องเคารพตน เพราะตนทำหน้าที่เป็นครูอาจารย์ และทำหน้าที่เกี่ยวกับศาสนาที่คนทุกคนเคารพนับถือ เพราะเหตุนี้เองวรรณะพราหมณ์จึงไม่ค่อยได้มีโอกาสมาเป็นประมุขของแว่นแคว้น เหมือนคนในวรรณะอื่น ๆ

อันการที่คนในสามวรรณะ หรือสามกลุ่มต่างพยายามหาโอกาสเพื่อเข้ามามีอำนาจในทางปกครองนั้น ล้วนเป็นไปเพราะเงื่อนไขทางสภาพแวดล้อมบังคับให้เป็นไป กล่าวคือสมัยหนึ่ง เมื่อกลุ่มชนชั้นปกครองหรือวรรณะกษัตริย์มีอำนาจทางการปกครอง คนกลุ่มนี้จะพยายามรักษาอำนาจของตนไว้อย่างเหนียวแน่น โดยมีอาวุธเป็นเครื่องมือในการรักษาอำนาจ สมัยที่กลุ่มชนชั้นปกครองได้อำนาจการปกครองนี้ เราเรียกว่าสมบูรณาญาสิทธิราชย์ หรือเรียกง่าย ๆ ว่า สมัยราชาธิปไตย

ต่อมา เมื่อพระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นหัวหน้าวรรณะกษัตริย์ปกครองบ้านเมืองไม่เป็นธรรมก็ถูกกลุ่มพ่อค้าและกรรมกรขับไล่ออกจากการปกครอง ฝ่ายกลุ่มพ่อค้าก็ขึ้นมามีอำนาจในการปกครองแทน เราเรียกการปกครองโดยกลุ่มพ่อค้าว่า ระบอบประชาธิปไตย กาลต่อมาเมื่อกลุ่มพ่อค้าปกครองบ้านเมืองโดยไม่เป็นธรรมประชาชนจะขับไล่กลุ่มนี้ลงจากเวทีการปกครอง แล้วกรรมกรจะเข้าไปปกครองแทน เราเรียกระบบที่พวกกรรมกรปกครองว่า ระบอบคอมมิวนิสต์

คนทั้งสามกลุ่มต่างฉวยโอกาสแสวงหาอำนาจปกครองบ้านเมืองอยู่ตลอดเวลา และมีใช้เฉพาะคนทั้งสามกลุ่มเท่านั้นที่แย่งกันแสวงหาอำนาจปกครอง แม้คนในกลุ่มเดียวกันก็แย่งอำนาจกันเหมือนกัน การแย่งอำนาจกันแต่ละครั้งสร้างความเดือดร้อนไปทั่วแผ่นดิน ผู้มีอำนาจแต่ละสมัย มีความปรารถนาจะเห็นการเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองโดยสงบเรียบร้อย จึงคิดสร้างวิธีที่จะถ่ายโอนอำนาจอย่างชอบธรรมขึ้น เพื่อไม่ให้ประชาชนเดือดร้อน

ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า คนแต่ละกลุ่มแต่ละวรรณะนั้น เมื่อจะถ่ายโอนอำนาจให้แก่กันย่อมมีกฎของตนโดยเฉพาะ เพราะฉะนั้น ความชอบธรรมในการถ่ายโอนอำนาจจึงอยู่ที่กลุ่มผู้ครองอำนาจอยู่ ในที่นี้จะได้อีกว่าการถ่ายโอนอำนาจและความชอบธรรมในการถ่ายโอนอำนาจของกลุ่มชนชั้นปกครองก่อน ส่วนการถ่ายโอนอำนาจของกลุ่มพ่อค้าและกรรมกรจะได้อีกกล่าวในหัวเรื่องต่อไป

กลุ่มชนชั้นปกครองหรือที่ชาวอินเดียเรียกว่าวรรณะกษัตริย์ เป็นกลุ่มคนที่จับกลุ่มกันแน่นหนา เพราะมีหัวหน้าคือพระราชา เป็นหัวหน้ากลุ่ม ผิดจากกลุ่มพ่อค้าและกรรมกรซึ่งไม่มีหัวหน้าที่แน่นอน เพราะการที่วรรณะกษัตริย์หรือกลุ่มชนชั้นปกครองมีหัวหน้าประจำอยู่นั่นเอง จึงทำให้กลุ่มนี้ปกครองบ้านเมืองได้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน จนไม่มีใครคาดคิดว่า คนกลุ่มอื่นจะมีโอกาสได้ปกครองบ้านเมืองเหมือนวรรณะกษัตริย์ที่ครองอำนาจอยู่

กลุ่มชนชั้นปกครองประกอบไปด้วยคน 3 ตระกูล

1. ตระกูลกษัตริย์
2. ตระกูลขุนนาง
3. ตระกูลทหาร

ตระกูลกษัตริย์ หมายถึง พระราชาและพระญาติวงศ์ของพระราชา ตระกูลกษัตริย์เป็นตระกูลที่เป็นหัวหน้าของชนชั้นวรรณะกษัตริย์

ตระกูลขุนนาง หมายถึง ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิดพระราชา เป็นผู้ช่วยพระราชาในการปกครองบ้านเมือง

ตระกูลทหาร หมายถึง นายทหารที่มีอำนาจบังคับบัญชาทหารและอยู่ใกล้ชิดพระราชา ส่วนพลทหารนั้นก็เกิดมาจากคนในวรรณะศูทรหรือกลุ่มคนที่ทำการผลิต คนกลุ่มนี้เมื่อเข้า

มาเป็นทหารก็เป็นกำลังให้กับนายทหารชั้นผู้ใหญ่ และนายทหารชั้นผู้ใหญ่ก็เป็นกำลังให้กับพระเจ้าแผ่นดินอีกต่อหนึ่ง

ในสมัยที่คนในวาระกษัตริย์ มีโอกาสปกครองบ้านเมืองนั้น คนทั้งสามตระกูลดังกล่าวมานี้จะเป็นผู้ช่วยเหลือพระเจ้าแผ่นดิน และในการช่วยเหลือพระเจ้าแผ่นดินนั้น บางครั้งผู้ช่วยเหลือก็สับช่องได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินปกครองบ้านเมืองไปด้วย ดังนั้น นอกจากคนในวาระกษัตริย์จะแย่งอำนาจกันระหว่างคนต่างวรรณะหรือต่างกลุ่มแล้ว ยังมีการแย่งอำนาจกันระหว่างคนในวาระกษัตริย์ด้วยกันเองอีกด้วย ปัญหาเรื่องการถ่ายทอดอำนาจกันของประเทศก็มีให้เห็นจนทุกวันนี้ นับจากกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมาแล้ว ปัญหาเรื่องแย่งกันปกครองบ้านเมืองมีมาตลอด แต่ทุกวันนี้ เมื่อพระเจ้าแผ่นดินถูกแย่งอำนาจไปแล้ว พระองค์ทรงดำรงเป็นประมุขเฉย ๆ ตระกูลทหารซึ่งแย่งอำนาจมาได้ ก็แย่งกันเองมาตลอดเพื่อจะได้มองเห็นความวุ่นวายจากการแย่งอำนาจกัน เรามาดูเหตุการณ์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เราจะพบตัวอย่างมากมายในการที่พระเจ้าแผ่นดินแย่งอำนาจกัน เหตุการณ์ที่ปรากฏเสมอก็คือ เมื่อพระเจ้าแผ่นดินทรงมอบราชสมบัติให้แก่พระราชโอรสตามที่ทรงพิจารณาแล้วว่าเหมาะสม แต่เมื่อพระองค์เสด็จสวรรคตไปแล้ว เหตุการณ์กลับผันแปรไปอีกอย่างหนึ่ง โดยผู้ได้รับมอบอำนาจที่ชอบธรรมมีอำนาจไม่พอ พระญาติวงศ์อื่นที่มีอำนาจก็มาแย่งเอาไปเสีย การแย่งราชสมบัติของคนแรก จึงเป็นตัวอย่างให้คนอื่น ๆ แย่งคนอื่นกันต่อมา และดูเหมือนจะเป็นเวรกรรมติดต่อกันเรื่อยมา ผู้ชนะที่ได้ครองบ้านเมืองแล้ว ต่อมาตนเองก็อาจจะถูกผู้อื่นมาแย่งอำนาจไปบ้าง หรือถ้าตัวเองไม่ถูกแย่งลูกหลานของตัวเองก็จะถูกแย่ง ขอให้ดูตัวอย่างที่เกิดขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา เมื่อพระเจ้าอู่ทองเสด็จสวรรคตแล้ว ราชสมบัติก็ตกอยู่กับพระราเมศวร ซึ่งเป็นพระราชโอรส การโอนอำนาจจากพระเจ้าอู่ทองมาสู่พระราเมศวรนี้ เป็นการถ่ายโอนอำนาจที่ถูกต้อง ตามระบบการถ่ายโอนอำนาจตามพระราชอัธยาศัย ทั้งนี้ ก็ด้วยพระเจ้าอู่ทองทรงพิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชโอรสของพระองค์ควรจะได้ครองราชสมบัติ

เมื่อพระราเมศวรเสวยราชสมบัติได้ไม่เท่าไร ขุนหลวงพระงั่วเป็นพี่ชายของพระเจ้าอู่ทอง และเป็นเจ้าเมืองอยู่สุพรรณบุรี พอทราบข่าวพระเจ้าอู่ทองเสด็จสวรรคต ก็รีบรุดมากรุงศรีอยุธยา แสดงท่าทีว่า ฉันจะปกครองบ้านเมือง สมเด็จพระราเมศวรเห็นพระเจ้าอู่ทอง

เจตนาอย่างนั้น ก็ยอมเปิดทางให้ ขุนหลวงพะงั่วได้ราชสมบัติมีพระนามว่า สมเด็จพระบรมราชา
ธิราชเจ้า ส่วนสมเด็จพระราเมศวรก็เสด็จไปเสวยราชสมบัติ ณ เมืองลพบุรีเหมือนเดิม

เหตุการณ์ครั้งนี้ต้องสร้างความโกรธแค้นให้กับพระราเมศวรอย่างแน่นอน แต่เพื่อเห็น
แก่ความร่มเย็นของไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน จึงยอมหลีกเลี่ยงให้ และนอกจากนั้น การที่สมเด็จพระบรม
ราชาธิราชเจ้ามาแย่งราชสมบัติของพระราเมศวรนี้ ก็เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีต่อการถ่ายโอนอำนาจ
กันต่อมา เราจะเห็นว่าต่อมาพระโอรสของสมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้า ก็ถูกแย่งราชสมบัติ
อีก กล่าวคือ เมื่อสมเด็จพระบรมราชาธิราชได้สวรรคตแล้ว ก็ทรงมอบบ้านเมืองให้กับพระราช
โอรส คือ เจ้าทองล้น และก็ปรากฏว่าเจ้าทองล้น เป็นเจ้าแผ่นดินได้เพียง 7 วัน สมเด็จพระ
ราเมศวรผู้มีสิทธิในราชสมบัติมาแต่เดิม ก็เสด็จมาจากเมืองลพบุรี จับหลานชาย คือ เจ้าทองล้น
ไปพิฆาตเสียที่วัดโคกพระยา แล้วพระองค์ก็ได้ขึ้นครองราชสมบัติตามสิทธิแต่เดิมของพระองค์
ต่อมา

การที่สมเด็จพระราเมศวร เสด็จมายึดเอาราชสมบัติจากเจ้าทองล้นนั้น เพราะ
พระองค์อาจจะทรงคิดว่าสมบัติเป็นของพระองค์ แต่พระเจ้าล่งมาแย่งไป เมื่อพระเจ้าล่งสิ้น
พระชนม์ไปแล้ว ราชสมบัติก็ต้องเป็นของพระองค์ดังนั้นจึงเสด็จมายึดเอาราชสมบัติจากเจ้าทองล้น
ข้างฝ่ายผู้ใกล้ชิดของพระเจ้าทองล้น ก็คงไม่พอใจที่ถูกแย่งราชสมบัติ ความโกรธแค้นเรื่องนี้
คงจะจดจำกันได้ และก็เป็นความจริงดังว่า เพราะเมื่อสมเด็จพระราเมศวรสิ้นพระชนม์แล้ว ก็
ทรงมอบราชสมบัติให้เจ้าพระยาราม ราชโอรสของพระองค์ขึ้นครองราชสมบัติแทน และเมื่อ
ครองได้ 5 ปี สมเด็จพระอินทราชาจากสุพรรณบุรี ราชโอรสของขุนหลวงพะงั่ว ก็เสด็จมา
แย่งราชสมบัติจากสมเด็จพระยารามได้ แล้วก็ครองราชสมบัติ สิ่งที่ดีของสมเด็จพระอินทราชา
คือ ไม่พิฆาตสมเด็จพระยาราม แต่ให้ไปเป็นเจ้าเมืองปทาคูจาม คือ นครศรีธรรมราช

ผลกรรมที่สมเด็จพระอินทราชาทำกับสมเด็จพระยารามนั้น ก็คงจะเป็นเวรให้คนอื่น
มาแย่งราชสมบัติไปอีก แต่เหตุการณ์ของรัชกาลนี้กลับแปลกออกไป กล่าวคือ แทนที่จะมีคนมาแย่ง
ราชสมบัติ กลับเป็นว่าราชโอรสของสมเด็จพระอินทราชา คือ เจ้าอ้ายพระยา และเจ้ายี่พระยา
แย่งราชสมบัติกันจนสิ้นพระชนม์บนคอช้างทั้งคู่ เจ้าสามพระยาพระราชโอรสองค์เล็กจึงได้ราช
สมบัติมาครองโดยยุติธรรมและเป็นธรรมที่สุด โดยมีพระนามว่าสมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้า

เมื่อเจ้าสามพระยาปกครองราชสมบัติแล้ว การแย่งชิงราชสมบัติกันก็ยุติลงชั่วระยะหนึ่ง ทั้งนี้ เป็นเพราะเจ้าสามพระยา พระองค์ได้ราชสมบัติมาโดยธรรม มิได้แย่งจากใคร จึงทำให้การถ่ายโอนราชสมบัติมีความชอบธรรม และเกิดความสันติสุขตลอด 4 รัชกาล คือ สมเด็จพระบรมราชาธิราช (เจ้าสามพระยา) เมื่อสมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้าสิ้นพระชนม์ ก็มอบราชสมบัติให้สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ซึ่งเป็นพระราชโอรส เมื่อสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถสิ้นพระชนม์ ก็ทรงมอบราชสมบัติให้พระราชโอรส ทรงพระนามว่า สมเด็จพระรามาธิบดี เมื่อสมเด็จพระรามาธิบดีสิ้นพระชนม์ ก็ทรงมอบราชสมบัติให้พระราชโอรส ทรงพระนามว่า สมเด็จพระบรมราชาหน่อพุทธางกูร สมเด็จพระบรมราชาหน่อพุทธางกูร ทรงครองราชย์ได้เพียง 4 ปีก็สิ้นพระชนม์ แล้วทรงมอบราชสมบัติให้พระราชโอรส ซึ่งยังเป็นพระกุมารอยู่

เมื่อเราสังเกตดู เราจะพบว่านับตั้งแต่เจ้าสามพระยาได้อำนาจแล้ว การผลัดเปลี่ยนแผ่นดินเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งนี้ เพราะมีความชอบธรรมในการถ่ายโอนอำนาจกัน แต่ที่น่าสังเกตก็คือ ราชสมบัติได้ตกอยู่กับพระญาติผู้พี่อย่างถาวร กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่สมเด็จพระบรมราชาธิราช (ขุนหลวงพะงั่ว) ซึ่งเป็นฝ่ายผู้พี่ ส่วนพระราเมศวรซึ่งเป็นฝ่ายลูกผู้น้อง ทั้งสองฝ่ายนี้ก็แย่งอำนาจกันเรื่อยมาจนถึงสมเด็จพระอินทราชา ซึ่งเป็นฝ่ายลูกผู้พี่ได้ราชสมบัติแล้วก็ถ่ายทอดอำนาจต่อกันมาจนถึงพระราชกุมารซึ่งเป็นราชโอรสของสมเด็จพระบรมราชาหน่อพุทธางกูร ผู้ซึ่งเป็นหลานของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ในช่วงที่มีการแย่งชิงราชสมบัติกันระหว่างลูกผู้พี่ฝ่ายสุพรรณบุรี และฝ่ายลูกผู้น้อง คือ ฝ่ายกรุงศรีอยุธยา นั่น ฝ่ายสุพรรณบุรีรู้สึกจะมีความโหดร้ายน้อยกว่า ฝ่ายกรุงศรีอยุธยา กล่าวคือ ทุกครั้งที่ฝ่ายสุพรรณบุรีมาแย่งราชสมบัติที่กรุงศรีอยุธยา เมื่อแย่งได้แล้วจะไม่ฆ่าเจ้าของราชสมบัติเดิมเลย เพียงแต่ให้ไปครองเมืองที่สำคัญ ๆ เช่น สมเด็จพระบรมราชาธิราช เมื่อแย่งราชสมบัติจากพระราเมศวรได้แล้ว ก็ส่งพระราเมศวรขึ้นไปครองเมืองลพบุรี และตอนที่สมเด็จพระอินทราชาจากสุพรรณบุรี มาแย่งราชสมบัติจากเจ้าพระยารามราชโอรสของสมเด็จพระราเมศวรได้แล้วก็ส่งเจ้าพระยารามไปครองเมืองนครศรีธรรมราช

ฝ่ายสมเด็จพระราเมศวร ซึ่งถูกแย่งราชสมบัติไปนั้น เมื่อพระองค์มาแย่งราชสมบัติอันเป็นสิทธิ์ของพระองค์จากเจ้าทองหล่อ ซึ่งเป็นราชโอรสของสมเด็จพระบรมราชาธิราชได้แล้ว

กัทรงพิฆาตเจ้าทองล้นเสียที่วัดโคกพระยา เพราะความโหดร้ายนี้กระมังจึงทำให้ราชวงศ์อุทอง ซึ่งเป็นวงศ์ผู้น้อง จึงมีกษัตริย์สืบทอดกันมาเพียง 3 พระองค์ ส่วนราชวงศ์สุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นวงศ์ ผู้พี่ มีกษัตริย์ปกครองบ้านเมืองสืบทอดกันมาถึง 14 พระองค์ ทั้ง ๆ ที่ราชวงศ์อุทองนั้นเป็นราชวงศ์ ที่ก่อสร้างกรุงศรีอยุธยาขึ้นมา ส่วนราชวงศ์สุวรรณภูมินั้นเป็นราชวงศ์ที่มาช่วยราชการสงคราม เป็นครั้งเป็นคราวเท่านั้น มิได้มีสิทธิ์โดยชอบธรรมในการที่จะมารับอำนาจการปกครองจาก กรุงศรีอยุธยาเลย

ตามที่ได้อธิบายไว้ข้างบนว่า การแย่งราชสมบัติกันได้มีตลอดมาในช่วงต้นของกรุงศรีอยุธยา เพราะตัวอย่างการผลัดเปลี่ยนที่ไม่ดี ต่อมาเมื่อสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงปกครอง บ้านเมือง พระองค์คงได้ทราบประวัติการแย่งชิงราชสมบัติกันของบรรพบุรุษของพระองค์ และ โดยเฉพาะพระเจ้าลู่ทั้งสองของพระองค์ คือ เจ้าอ้ายพระยา และเจ้ายี่พระยา ซึ่งแย่งราชสมบัติกันที่สะพานถ่านจนสิ้นพระชนม์บนคอช้างทั้งสองพระองค์ ราชสมบัติจึงตกอยู่แก่พระราชบิดา ของพระองค์ คือ สมเด็จพระบรมราชาธิราช (เจ้าสามพระยา) พระองค์คงสลดพระทัยในการ ที่เมื่อเปลี่ยนผู้ปกครองแต่ละครั้ง ต้องสังเวยชีวิตกัน ทำให้เดือดร้อนกันไปทั่ว ทรงหวังที่จะเห็น การผลัดเปลี่ยนแผ่นดินเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงทรงรับสั่งให้ตรากฎหมายด้วยการสืบสันตติวงศ์ ขึ้นเป็นหลักในการสืบราชสมบัติ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ราชสมบัติต้องตกเป็น ของผู้นั้น เมื่อทุกคนทราบแล้วจะได้ไม่ไปสนับสนุนคนอื่นให้เกิดการแก่งแย่งกันอีก และเมื่อพระ ราชโอรสของพระองค์ลาผนวชแล้ว พระองค์ก็ทรงตั้งไว้ในตำแหน่งมหาอุปราช ซึ่งเป็นตำแหน่ง ที่จะต้องเป็นพระเจ้าแผ่นดินต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้กฎแห่งการสืบสันตติวงศ์มีความศักดิ์สิทธิ์ เมื่อ กฎแห่งการสืบสันตติวงศ์ได้รับการยอมรับแล้ว การเปลี่ยนแผ่นดินจะได้สงบเรียบร้อย

อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงสร้างกฎการสืบสันตติวงศ์ เพื่อเป็นหลักในการผลัดเปลี่ยนแผ่นดินแล้ว การผลัดเปลี่ยนแผ่นดินได้ราบรื่นตลอดมาถึง 4 รัชกาล โดยไม่มีการแย่งกัน เหมือนตอนต้นกรุงศรีอยุธยา แต่พอมาถึงแผ่นดินของพระรัชฎาธิราชกุมาร ซึ่งเป็นราชโอรสของสมเด็จพระบรมราชาหน่อพุทธางกูร ได้ครองราชสมบัติแทนพระราชบิดา เพราะเหตุที่พระองค์มีพระชนมายุเพียง 5 พระวัสส์า เมื่อครองราชสมบัติได้เพียง 5 เดือน

พระชัยราชาธิราช พระอนุชาต่างพระมารดาของสมเด็จพระบรมราชาหน่อพุทธางกูร ก็เสด็จจากเมืองพิษณุโลกมาจับพระรัชฎาธิฐานสำเร็จโทษเสีย แล้วพระองค์ก็ครองราชสมบัติสืบต่อมา

ความไม่เป็นธรรมในการถ่ายโอนอำนาจเกิดขึ้นมาอีกแล้ว ทั้ง ๆ ที่มีกฎการสืบสันตติวงศ์อยู่ แล้วเวรกรรมก็เริ่มเข้ามาจัดแจงกับการสืบราชบัลลังก์ของกรุงศรีอยุธยาอีกวาระหนึ่ง หลังจากที่สงบไปรื่อยกว่าปี ทั้งนี้ เป็นเพราะพระไชยราชาธิราช ทรงไปแย่งสิทธิอันชอบธรรมของคนอื่น ต่อมาถึงแม้พระองค์จะไม่ถูกแย่ง แต่พระราชโอรสของพระองค์ก็ถูกแย่งราชสมบัติไป กล่าวคือ เมื่อพระไชยราชาธิราชสวรรคตแล้ว พระองค์มีราชโอรสสองพระองค์ คือ พระยอดฟ้า ซึ่งขณะที่พระราชบิดาสวรรคตนั้น พระองค์มีพระชนม์ได้สิบเอ็ดพรรษา ส่วนพระราชโอรสองค์เล็กมีพระนามว่า พระศรีศิลป์ มีพระชนม์ได้ห้าพรรษา พระบรมวงศานุวงศ์ได้พร้อมใจกันอัญเชิญพระยอดฟ้าขึ้นครองราชสมบัติ โดยมีเจ้าแม่อยู่หัวศรีสุตาจันทร์ เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน

แล้วเวรกรรมก็เข้ามาเล่นงานกับพระราชโอรสของพระไชยราชาธิราชจนได้ กล่าวคือ เมื่อพระยอดฟ้าได้ครองราชสมบัติแล้ว เจ้าแม่อยู่หัวศรีสุตาจันทร์ ก็ไปชอบพอรักใคร่กับพันศรีเทพ พนักงานดูแลหอพระ จึงยกย่องให้พันศรีเทพเป็นขุนวรวงศาธิราช มีอำนาจว่าราชการแทนพระเจ้าแผ่นดิน แล้วต่อมาเจ้าแม่อยู่หัวศรีสุตาจันทร์ ซึ่งเป็นแม่ของพระยอดฟ้า ได้คบคิดกับขุนวรวงศาธิราชฆ่าพระยอดฟ้าเสีย ทั้งนี้ ด้วยทั้งสองคนนี้หวังจะร่วมอภิรมย์กันอย่างถาวร จึงต้องมีอำนาจเพื่อปกป้องตัวเอง เมื่อลูก คือ พระยอดฟ้ามาขวางอยู่จึงต้องหาทางกำจัดเสีย คิคุดูแล้วก็เลศคึดหานี้ร้ายเหลือเกิน ขนาดลูกรัก..สนรัก แต่ก็ยังรักน้อยกว่าอำนาจและกามารมณ์ เพื่ออำนาจและกามารมณ์แล้วทำไต่ทุกอย่างแม้แต่การฆ่าลูก บางคนฆ่าพ่อด้วยซ้ำเพื่อยึดอำนาจ

เมื่อเหตุการณ์ในศูนย์อำนาจของบ้านเมืองเป็นอย่างนี้ คณะบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการซึ่งมีพระเถียรราชาเป็นหัวหน้าจึงหาทางแก้ไข โดยกำจัดแม่เจ้าอยู่หัวศรีสุตาจันทร์ และขุนวรวงศาธิราชเสีย แล้วอัญเชิญพระเถียรราชาขึ้นครองราชสมบัติ โดยมีพระนามว่าสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ การได้อำนาจของสมเด็จพระจักรพรรดิ ดูเหมือนจะได้มาโดยชอบธรรม เพราะผู้มีสิทธิในราชสมบัติที่แท้จริง คือ พระยอดฟ้า ถูกแม่กำจัดไป พระเถียรราชาผู้ซึ่งเป็นพระอนุชาต่างมารดาของพระไชยราชาธิราช จึงกอบกู้บัลลังก์ของพี่ชาย แล้วขึ้นครองราชย์ เพราะความชอบธรรมในการได้อำนาจมากระมัง จึงทำให้การผลัดเปลี่ยนอำนาจเป็นไปด้วย

ความเรียบร้อย ตลอดมาจนถึงแผ่นดินสมเด็จพระเอกาทศรถ นับลำดับพระมหากษัตริย์ได้ห้าพระองค์ คือ สมเด็จพระจักรพรรดิ สมเด็จพระมหินทราธิราช สมเด็จพระมหาธรรมราชา สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระเอกาทศรถ

แต่ถึงแม้จะผลัดเปลี่ยนอำนาจกันด้วยความราบรื่นก็จริง ในระยะเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่บ้านเมืองได้รับพิษภัยจากสงครามพม่า และเสียกรุงศรีอยุธยาในรัชสมัยของสมเด็จพระมหินทราธิราช และกอบกู้บ้านเมืองมาได้ในรัชสมัยของพระนเรศวร จะอย่างไรก็ตาม จะไม่กล่าวถึงการสงครามจะกล่าวเฉพาะการผลัดเปลี่ยนอำนาจกันเท่านั้น

การผลัดเปลี่ยนอำนาจได้เกิดการระเบิดขึ้นมาก็ในรัชสมัยของเจ้าฟ้าศรีเสาวภาคย์ พระราชโอรสของสมเด็จพระเอกาทศรถ กล่าวคือ เมื่อสมเด็จพระเอกาทศรถสวรรคตแล้ว เจ้าฟ้าศรีเสาวภาคย์ผู้มีสิทธิ์ในราชสมบัติ ก็ได้ครองราชสมบัติต่อมา แต่ก็ครองอยู่ไม่ถึงปี ก็ถูกพระเจ้าอา คือ พระเจ้าทรงธรรมคึกคกญ่างราชสมบัติไปครอง และก็เป็นธรรมเนียม คือ พินาศเจ้าของราชสมบัติเสีย เพราะอำนาจที่ได้มาอย่างไม่ชอบด้วยธรรมนั่นเอง นับแต่วาระนั้นการผลัดเปลี่ยนอำนาจต้องนองเลือดไปตลอดจนถึงวาระสุดท้ายของกรุงศรีอยุธยา นับลำดับรัชกาลได้ถึง 15 รัชกาล กล่าวคือ เมื่อพระเจ้าทรงธรรมจะสวรรคต ทรงมอบราชสมบัติให้พระเชษฐาธิราช พระราชโอรสองค์ใหญ่ แต่เพราะตัวอย่างที่พระเจ้าทรงธรรมทรงแย่งราชสมบัติจากพระศรีเสาวภาคย์ จึงทำให้เจ้าพระยากลาโหม ซึ่งเป็นพระอนุชาของพระเจ้าทรงธรรมเอามาเป็นตัวอย่าง คือ ได้คบคิดกับพวกขุนนางกำจัดพระเชษฐาธิราชเสีย แต่จะขึ้นครองราชสมบัติทันทีก็กระดาก จึงไปยกพระอาทิตย์วงศ์พระอนุชาของพระเชษฐาธิราชขึ้นครองราชสมบัติชั่วคราว 36 วัน แล้วก็ปลดเสียจากราชสมบัติ จากนั้นท่านพระยากลาโหมก็ขึ้นเสวยราชย์เป็นพระเจ้าแผ่นดินทรงพระนามว่า พระเจ้าปราสาททอง

การที่พระเจ้าปราสาททอง ทรงกำจัดพระเจ้าแผ่นดินองค์น้อยถึงสององค์แล้วพระองค์ก็ขึ้นครองราชย์แทนนั้น คงจะมีเสียงซุบซิบกันตลอดมา จนกระทั่งพระราชโอรสของพระเจ้าปราสาททองเอง ก็คงจะได้ทราบข่าวซุบซิบนั้นเช่นกัน การที่พระราชโอรสของพระเจ้าปราสาททองได้ทราบเรื่องที่พระราชบิดาทำไว้ ก็คงจะคิดเอาเป็นตัวอย่าง ดังจะเห็นได้ในเมื่อพระเจ้าปราสาททองจะเสด็จสวรรคต ได้มอบราชสมบัติให้เจ้าฟ้าองค์ใหญ่ คือ เจ้าฟ้าชัย เมื่อเจ้าฟ้าชัย

เสวยราชย์ได้เพียงปีเดียว พระนารายณ์พระโอรสองค์หนึ่งของพระเจ้าปราสาททอง ก็คบคิดกับพระเจ้าอ้ายเจ้าฟ้าชัยสำเร็จโทษ แล้วพระนารายณ์ก็ยกสมเด็จพระศรีสุธรรมราชาขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ทรงทำเหมือนพระราชบิดาไม่ผิด คือ ยกคนอื่นขึ้นปกครองก่อน เมื่อเห็นความผิดพลาดของผู้ที่ยกขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดินแล้ว ก็จัดการกำจัดเสีย ซึ่งในการนี้พระนารายณ์ทรงเห็นว่า พระเจ้าอาประพุดิพระองค์ไม่เหมาะสม เพราะสมเด็จพระศรีสุธรรมราชาเสด็จเข้าหาพระกนิษฐาของพระนารายณ์ ซึ่งตอนนั้นเป็นหม่อปราชญ์อยู่ พระนารายณ์ทรงกริ้ว จึงกำจัดพระเจ้าอาเสียแล้วพระองค์ก็เสด็จขึ้นครองราชย์ ทรงพระนามว่าสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 3

เวรกรรมในเรื่องการผลัดเปลี่ยนอำนาจ ไม่มีทำที่ว่าจะยุติลงเลย แต่ละคนกว่าจะได้อำนาจมาต้องเอาชีวิตเลือดเนื้อของไพร่แผ่นดินมาสังเวททุกคราวไป เมื่อสมเด็จพระนารายณ์ก่อนจะสิ้นพระชนม์ พระองค์ไม่มีพระราชโอรส ทรงมีเฉพาะพระราชธิดาองค์เดียว แต่พระองค์ได้ชุบเลี้ยงพระปีย์ เป็นบุตรบุญธรรม คนทั้งหลายต่างก็คาดว่าสมเด็จพระนารายณ์คงจะมอบราชสมบัติให้พระปีย์ ครั้งนั้นพระเพทราชา เมื่อเห็นสมเด็จพระนารายณ์ทรงประชวรหนักก็คิดจะแย่งราชสมบัติ จึงกำจัดพระปีย์ และพระอนุชาของสมเด็จพระนารายณ์เสียทั้งหมด มิใช่แต่เพียงนั้น แม้แต่มหาดเล็กใกล้ชิด ผู้คอยดูแลขณะพระองค์ประชวร พระเพทราชาก็จับฆ่าเสีย เมื่อสมเด็จพระนารายณ์ทรงทราบว่า พระเพทราชาฆ่าไฉ่เดียมมหาดเล็กคนสนิทของพระองค์ ก็ทรงพิโรธสุดขีดแล้วพระองค์ก็สิ้นพระชนม์ในวาระนั้น

ฝ่ายพระเพทราชาเมื่อได้ครองราชย์แล้ว ในช่วงสุดท้ายพระชนม์ชีพ พระองค์ก็ได้รับผลกระทบเหมือนกับที่พระองค์ได้ทำกับสมเด็จพระนารายณ์มหาราช กล่าวคือ ในขณะที่สมเด็จพระนารายณ์ประชวรนั้น พระองค์ยังไม่ได้ตั้งใครเป็นรัชทายาท พระเพทราชาก็คบคิดกับขุนหลวงสรศักดิ์ จับพระปีย์บุตรบุญธรรมของสมเด็จพระนารายณ์และพระอนุชาของสมเด็จพระนารายณ์ปลงเสีย ทั้งที่สมเด็จพระนารายณ์ยังมีพระชนม์ชีพอยู่ ทั้งนี้ เพื่อทำลายคนที่จะเป็นรัชทายาทของสมเด็จพระนารายณ์เสียทั้งหมด ความรู้สึกของสมเด็จพระนารายณ์นั้นคงจะน่าสงสารจริง ๆ ความเจ็บที่เกิดจากอาการประชวรก็มากพออยู่แล้ว ยังต้องมาเจ็บใจอันเนื่องมาจากบริวารที่ชุบเลี้ยงมาก่อนมาทำลายชีวิตคนที่พระองค์หวังจะให้ครองราชย์โดยมิได้เกรงพระองค์แต่อย่างใดเลย

ทำนองเดียวกัน เมื่อสมเด็จพระเพทราชาประชวร ในขณะนั้นพระองค์ยังมีได้ตั้งใคร
เป็นรัชทายาท แต่พระราชโอรสของพระองค์พระนามว่าพระขวัญ เป็นที่รักใคร่ของประชาชนทั่วไป
หลายคนคิดกันว่า พระขวัญคงจะได้ครองราชสมบัติต่อไป ขุนหลวงสรศักดิ์ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่ง
มหาอุปราช เห็นท่าไม่ดีกลัวพระขวัญจะได้ราชสมบัติ จึงจับพระขวัญไปปลงเสีย สมเด็จพระเพ
ทราชาทรงทราบแล้วก็ริ้ว กรรมที่พระองค์ได้ทำกับสมเด็จพระนารายณ์มหาราชพระองค์คงจะ
สำนึกได้ตอนนี้แล้วพระองค์ก็สิ้นพระชนม์ไปในตอนนั้น แต่ก่อนที่จะสิ้นพระชนม์ พระองค์ได้มอบ
ราชสมบัติให้แก่พระพิชัยสุนทร ราชันต์ดา เพราะทรงแค้นพระทัยที่ขุนหลวงสรศักดิ์ประหารชีวิต
ลูกของพระองค์ เมื่อสมเด็จพระเพทราชาสิ้นพระชนม์แล้ว พระพิชัยสุนทรก็ไม่กล้ารับราชสมบัติ
ต้องไปอ้อนวอนให้ขุนหลวงสรศักดิ์รับราชสมบัติแทน

ขุนหลวงสรศักดิ์เล่นพระองค์อยู่พักหนึ่ง แล้วก็รับราชสมบัติโดยมีพระนามว่า สมเด็จพระ
ศรีสรรเพชญ์ที่ 8 คนทั่วไปรู้จักกันว่าพระเจ้าเสือนั่นเอง ในการเปลี่ยนอำนาจในช่วงสุดท้าย
ของรัชกาลพระเจ้าเสือ ไม่มีเหตุการณ์นองเลือดเหมือนรัชกาลก่อน ๆ คงจะเนื่องมาจากพระ
ราชโอรสของพระองค์ทั้งสอง คือ เจ้าฟ้าเพชร และ เจ้าฟ้าพร คงจะรักกันเหมือนสมเด็จพระ
พระนเรศวรกับสมเด็จพระเอกาทศรถ เมื่อพระเจ้าเสือสวรรคตแล้ว เจ้าฟ้าเพชรซึ่งเป็นมหา
อุปราชอยู่ ก็ได้รับราชสมบัติ ทรงพระนามว่าพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ เมื่อได้รับราชสมบัติแล้วพระองค์
ก็สถาปนาเจ้าฟ้าพร พระอนุชาในตำแหน่งมหาอุปราช

จริงอยู่ ในขณะที่เจ้าฟ้าเพชรรับโอนอำนาจมาจากพระราชนัดดา คือ พระเจ้าเสือ
แม้จะไม่มีการณ์นองเลือดเหมือนสมัยพ่อ เพราะเหตุว่าเจ้าฟ้าพรผู้เป็นอนุชามีความเคารพรัก
พระเชษฐาอยู่มาก จึงไม่คิดแย่งราชสมบัติจากพี่ แต่พอถึงช่วงปลายรัชกาลของพระเจ้าอยู่หัว
ท้ายสระ (เจ้าฟ้าเพชร) พระองค์มอบราชสมบัติให้พระราชโอรส คือ เจ้าฟ้าอภัย แต่พระมหา
อุปราช (เจ้าฟ้าพร) ไม่ยินยอม ดังนั้น หลานคือเจ้าฟ้าอภัยกับอา คือ พระมหาอุปราช จึง
ทำสงครามแย่งราชสมบัติกัน ในขณะที่ทำสงครามแย่งราชสมบัติกันนั้น พระเจ้าอยู่หัวท้ายสระก็
ยังมีพระชนม์อยู่ แต่ก็ประชวรใกล้จะสวรรคตเต็มทีแล้ว และยิ่งไปกว่านั้นพระองค์ก็ทรงรับรู้การ
ฆ่ากันระหว่างอากับหลานด้วย

อาภัพหลานทำสงครามแย่งอำนาจกันอยู่สองเดือน พระมหาอุปราชาเป็นฝ่ายชนะ เจ้าฟ้าอภัยกับเจ้าฟ้าปรเมศร์หนีไปได้ แต่พระมหาอุปราชก็ตามจับมาสำเร็จโทษจนได้ เมื่อปราบเสี้ยนหนามหมดแล้ว พระมหาอุปราชก็ขึ้นเสวยราชสมบัติ ทรงพระนามว่า พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศในประวัติศาสตร์กล่าวว่า การทำสงครามแย่งราชสมบัติกัน ระหว่างเจ้าฟ้าอภัยกับพระมหาอุปราชนั้น เป็นสงครามกลางเมืองที่ร้ายแรงกว่าครั้งใด ๆ ทั้งหมดที่เคยมีมาตั้งแต่สร้างกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา ทหารของกรุงศรีอยุธยาที่เก่งกล้าสามารถ ถูกทำลายไปเกือบหมดในสงครามแย่งอำนาจกันคราวนี้

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศทรงได้ราชสมบัติมาด้วยเลือด และเสวยราชสมบัติอยู่ได้ 49 พรรษา เมื่อพระองค์จะสิ้นพระชนม์ได้มอบราชสมบัติให้เจ้าฟ้าอุทุมพร พระราชโอรสองค์เล็ก เหตุที่ไม่มอบราชสมบัติให้พระราชโอรสองค์ใหญ่ คือ กรมขุนอนุรักษ์มนตรี เพราะเป็นเจ้าที่เกียจคร้านโหดเขลา เมื่อพระเจ้าอุทุมพรครองราชสมบัติไปได้เพียงเล็กน้อย ก็มีเหตุที่ทำให้พระองค์ต้องสละราชสมบัติ กล่าวคือ วันดีคืนดีกรมขุนอนุรักษ์มนตรีก็ขึ้นไปประทับบนพระแท่นออกราชการต่อหน้าพวกขุนนาง เมื่อพระเจ้าอุทุมพรเจ้าของพระแท่นจะเสด็จมาออกว่าราชการทอดพระเนตรเห็นพระเชษฐานั่งเอื้อมถึงพระแสงอยู่บนพระแท่นบัลลังก์ ทรงเห็นท่าไม่ดีจึงสละราชสมบัติให้พระเชษฐา แล้วพระองค์ก็เสด็จออกผนวช

เมื่อกรมขุนอนุรักษ์มนตรีได้ราชสมบัติแล้ว ทรงได้รับสมญาว่าพระเจ้าเอกทัศ คราวนี้พม่ามาประชิดเมือง พระเจ้าเอกทัศก็รักษาบ้านเมืองไว้ไม่ได้ ต้องเสียกรุงศรีอยุธยาให้แก่พม่าเป็นครั้งที่สอง แล้วกรุงศรีอยุธยาก็สูญสิ้นไป

เหตุการณ์ทั้งหมดที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าอำนาจใดที่ได้มาด้วยเลือดและชีวิตอำนาจนั้นอาจจะต้องถูกแย่งไปด้วยเลือดและชีวิตเช่นกัน เป็นเวรกรรมติดต่อกันเสมอมา ไม่ว่าชาติใดประเทศใด

อันเหตุการณ์ละเมียดกฏเกณฑ์เกี่ยวกับการถ่ายโอนอำนาจนี้ มักจะเกิดขึ้นในสมัยที่ผู้ได้รับอำนาจที่ชอบธรรมมีความอ่อนแอ หรือไม่ก็ยังเป็นเด็ก ซึ่งง่ายต่อการแย่งชิง สำหรับผู้แย่งชิงคูเหมือนจะเป็นญาติวงศ์เดียวกันเกือบทั้งนั้น ความรักความสามัคคีไม่เกิดขึ้นในกลุ่มญาติของ

ราชสำนัก สมัยกรุงศรีอยุธยาเลย มีแค่ประสงค์อำนาจเพื่อตนอย่างเดียว ความเป็นธรรมหรือกฎเกณฑ์ที่สร้างไว้ในการโอนอำนาจถูกมองข้ามไปหมด ใครฟ้าเข้าแผ่นดินเป็นเพียงตัวประกอบที่ต้องเอาชีวิตเข้าแลกนำอำนาจมาให้ท่านเท่านั้นเอง ความไม่เป็นธรรมดังกล่าวมานี้ เรามองเห็นในยุคนี้นี้ ไม่ทราบว่าเป็นสมัยนั้นเขามองว่าชอบธรรมหรือไม่ เขาจึงทำกันอย่างต่อเนื่อง จนสิ้นวาระของกรุงศรีอยุธยา

การถ่ายโอนอำนาจด้วยการสืบสันตติวงศ์ โดยระบบตามพระราชอัธยาศัยก็ดี ตามกฎว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์หรือกฎมณเฑียรบาลก็ดี ตลอดถึงการเปลี่ยนอำนาจกันด้วยวิธีแย่งชิงกันก็ดี ตามที่กล่าวมาแล้วนี้ มุ่งที่จะพูดถึงในวงกว้าง คือ มีการโอนอำนาจกันได้เฉพาะสามวิธีดังกล่าวนี้ทั่วทุกแห่งในโลก ไม่เฉพาะในเมืองไทย

ความที่ได้กล่าวมาแล้วข้างบนว่า คนในกลุ่มวรรณะกษัตริย์เขาถ่ายโอนอำนาจกันโดยวิธีใด และแต่ละวิธีนั้นก็เป็นการถ่ายโอนกันอยู่เฉพาะในชนชั้นหัวหน้าวรรณะ หรือในวงศ์ตระกูลของกษัตริย์เท่านั้น ไม่กระเด็นไปถึงคนกลุ่มอื่นเลย แม้แต่คนในตระกูลขุนนางและตระกูลทหารที่เป็นสมาชิกของกลุ่มชนชั้นปกครอง

กฎเกณฑ์ที่กล่าวมานั้น เป็นกฎเกณฑ์ทั่วไปเท่านั้น แต่บางครั้งเมื่อตระกูลกษัตริย์ทำหน้าที่ปกครองอยู่อ่อนแอ ตระกูลขุนนางหรือตระกูลทหารก็ทำลายตระกูลกษัตริย์เก่าเสีย แล้วขุนนางหรือทหารนั้นก็ยกตัวเองขึ้นเป็นกษัตริย์ การเปลี่ยนแปลงอำนาจจากตระกูลกษัตริย์เก่ามาเป็นตระกูลทหารหรือขุนนางนั้น ถ้าเป็นเพราะประชาชนเรียกร้อง ก็จัดเป็นการถ่ายโอนอำนาจที่ชอบธรรม แต่ถ้าเป็นความต้องการเฉพาะตัว เพราะตัวกำอำนาจไว้ในมือ แล้วทำลายตระกูลกษัตริย์เก่าเสีย ด้วยข้ออ้างต่าง ๆ เพื่อสถาปนาตนเองเป็นกษัตริย์ ก็จัดเป็นการถ่ายโอนอำนาจที่ไม่ชอบธรรมตัวอย่างแบบนี้มีอยู่ทั่วโลก ในสมัยที่สังคมโลกปกครองด้วยระบบราชาธิปไตยเมืองไทยเราก็มีให้เห็นเป็นตัวอย่าง ทั้งในสมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เกิดขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ซึ่งอำนาจของราชวงศ์ของพระองค์ ถูกพระเพทราชายึดไปครอง พระเพทราชาเป็นใคร พระเพทราชาเป็นคนบ้านพลูหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี รับราชการเป็นนายกองข้าง ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ มีสาเหตุอยู่ 3 ประการที่ทำให้พระเพทราชา มีความสำคัญขึ้นมาคือ

1. รับราชบุตรสมเด็จพระนารายณ์เป็นลูกบุญธรรม
2. ฝึกช้างให้มีความสามารถจนถูกพระทัย
3. บางท่านกล่าวว่า พระเพทราชาเป็นลูกของพระนม

สาเหตุข้อต้นมีความสรุปว่า สมเด็จพระนารายณ์ทรงได้ร่วมกับสตรีสูงศักดิ์ชาวเชียงใหม่จนตั้งครรภ์ ทรงละอายพระทัยจึงยกสตรีผู้นั้นให้เป็นภรรยาของพระเพทราชาจางวางกรมช้าง ต่อมาสตรีผู้นั้นก็คลอดพระราชาบุตรออกมา พระเพทราชาจึงได้นำเข้าถวายตัวในสมเด็จพระนารายณ์ รับราชการจนได้บรรดาศักดิ์เป็นหลวงสรศักดิ์ เป็นผู้มียศพลสูงในสมัยนั้น เพราะใคร ๆ ต่างก็ทราบว่าเป็นพระราชโอรสของพระนารายณ์ เมื่อสมเด็จพระนารายณ์จวนจะสิ้นพระชนม์ หลวงสรศักดิ์ผู้นี้แหละที่ช่วยให้พระเพทราชาได้ราชสมบัติ

ส่วนสาเหตุข้อที่สองที่ว่าฝึกช้างจนเป็นที่ต้องพระทัยก็คือ ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ทรงมีช้างคู่พระบารมีเชือกหนึ่ง มีนามว่าเจ้าพระยาบรมกเชนทนต์ ช้างเชือกนี้ถูกฝึกจนรู้ภาษามนุษย์ ทำกิจการต่าง ๆ ได้สมเด็จพระนารายณ์มหाराชทรงโปรดปรานมาก ข้าราชการสมัยนั้นเมื่อต้องโทษแผ่นดินจะถูกลงพระอาญา พวกเขาจะทำหนังสือขอพระราชทานอภัยโทษ โดยให้เจ้าพระยาบรมกเชนทนต์ เป็นผู้ยื่นถวายในทำนองว่าเจ้าพระยาบรมกเชนทนต์ เป็นผู้ขอพระราชทานอภัยโทษให้ข้าราชการผู้นั้น สมเด็จพระนารายณ์เมื่อเสด็จไปโรงช้าง พระยาช้างเองวงจับหนังสือ แล้วชูถวายพระเจ้าอยู่หัว พระเจ้าอยู่หัวยื่นพระหัตถ์รับหนังสือมาทรงอ่านได้ทราบความแล้ว ก็พระราชทานอภัยโทษให้ข้าราชการผู้นั้น ตามคำขอของพระยาช้าง ข้าราชการ เมื่อพ้นโทษเพราะพระยาช้าง ก็นำสิ่งของมาให้เป็นอันมาก จากนั้นมาเมื่อข้าราชการต้องโทษจะต้องมาขอให้พระยาช้างทูลขออภัยโทษทุกครั้งไป และทุกครั้งก็พระยาช้างขอพระราชทานอภัยโทษ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะพระราชทานให้ทุกครั้ง ทั้งนี้ เป็นเพราะทรงโปรดปรานพระยาช้างนั่นเอง การที่ทรงโปรดปรานพระยาช้าง จึงพาให้ทรงโปรดปรานพระเพทราชาด้วย เพราะเป็นนายกองช้างที่มีความสามารถฝึกช้างจนรู้ภาษาคคน

ส่วนสาเหตุข้อที่สามที่ว่า พระเพทราชาเป็นบุตรพระนมของสมเด็จพระนารายณ์นั้น ถ้าเป็นจริงดังที่กล่าวมานั้น ก็ย่อมจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สมเด็จพระนารายณ์ทรงมีความสนิทสนมและเพราะความสนิทสนมนี้เอง จึงทำให้พระเพทราชามีความสำคัญขึ้นมา

เพราะสาเหตุดังกล่าวมานี้จึงทำให้พระเพทราชา มีอิทธิพลสูงในสมัยนั้น เมื่อสมเด็จพระนารายณ์จวนจะสิ้นพระชนม์ พระเพทราชาซึ่งเป็นตระกูลขุนนางจึงได้ราชสมบัติด้วยการช่วยเหลือของหลวงสรศักดิ์ นี่คือการทำลายอำนาจของตระกูลกษัตริย์เดิม แล้วสถาปนาราชวงศ์ขึ้นมาใหม่เรียกว่า ราชวงศ์บ้านพลูหลวง แต่ราชวงศ์บ้านพลูหลวงก็ดำรงอยู่ชั่วระยะเวลาอันสั้น เมื่อสมเด็จพระเพทราชาสวรรคตแล้ว หลวงสรศักดิ์ซึ่งเป็นมหาอุปราชก็ได้ราชสมบัติ อำนาจกลับไปอยู่ในมือของราชวงศ์เดิม คือ ราชวงศ์สุโขทัยอีกครั้งหนึ่ง

สมัยกรุงธนบุรี พระเจ้าตากสินคนในตระกูลทหาร ได้ทำการกู้เอกราชของชาติจากพม่าได้สำเร็จ และได้สถาปนาตนในตำแหน่งพระมหากษัตริย์ สำหรับตัวอย่างในเรื่องนี้ พระเจ้าตากสินมิได้ทรงทำลายศูนย์อำนาจเก่า เป็นแต่ว่าศูนย์อำนาจเก่าถูกพม่าทำลายร้างไป พระเจ้าตากสินทรงมองเห็นทางแห่งความวิบัติของกรุงศรีอยุธยา ก่อนที่กรุงศรีอยุธยาจะล่ม และได้ทรงคำนึงว่า ถ้าพระองค์อยู่ช่วยทำสงครามต่อไป เมื่อถึงคราวแพ้สงครามทุกอย่างจะวิบัติไปหมด แม้แต่ขวัญและกำลังใจ ดังนั้น พระองค์จึงพาทหารห้าร้อยคนตีฝ่าวงล้อมของพม่าออกมาตั้งหลักก่อนที่กรุงศรีอยุธยาจะล่ม และเมื่อกรุงศรีอยุธยาล่มแล้วได้เจ็ดเดือน พระองค์ก็นำทัพไปตีทัพพม่าที่รักษากรุงจนได้รับชัยชนะ แล้วก็สถาปนาพระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ครองกรุงธนบุรีต่อมา นี่ก็คนในวาระกษัตริย์ได้อำนาจในการปกครองเช่นกัน

จริงอยู่ พระเจ้าตากสินแม้ไม่เกิดในตระกูลทหาร แต่เมื่อพระองค์มีความสามารถ มีความขยันในการฝึกเรียนพันดาบจนเก่งกล้า พระเจ้าแผ่นดินในสมัยนั้นก็ยอมรับให้พระองค์เป็นคนหนึ่งในวาระกษัตริย์ หรือเป็นทหารซึ่งเป็นตระกูลหนึ่งในสามตระกูลที่เป็นตระกูลวาระกษัตริย์ ทั้งนี้ เพราะว่าเมืองไทยมิได้ถือเคร่งครัดเหมือนอินเดีย กล่าวคือ ถ้าใครแม้ไม่ได้เกิดในตระกูลกษัตริย์ แต่ถ้ามีความสามารถในการรบ ก็สามารถเข้าร่วมเป็นคนในวาระกษัตริย์ได้ หรือถ้าใครแม้ไม่ได้เกิดในตระกูลพ่อค้า แต่ถ้ามีความสามารถเป็นพ่อค้าได้ก็เข้าเป็นคนในกลุ่มพ่อค้าได้ หรือแม้ใครที่มิได้เกิดในตระกูลกรรมกร แต่ถ้าอยากจะทำงานกรรมกรก็เป็นกรรมกรได้ ไม่มีใครว่าอะไร

ส่วนประเทศอินเดียไม่เป็นเช่นนั้น คนที่เป็นลูกทหารเท่านั้นจึงจะได้เป็นทหาร คนที่

เป็นลูกของพราหมณ์เท่านั้น จึงทำอาชีพของพราหมณ์ได้ คนที่เป็นพ่อค้าเท่านั้น จึงจะยึดอาชีพพ่อค้าได้ แต่ถึงถือกันเคร่งครัดอย่างไร คนในวรรณะอื่นก็อาจจะเป็นคนอีกวรรณะหนึ่งได้ ถ้ามีความสามารถจริง ๆ และก็มีตัวอย่างเสมอพราหมณ์บางคนได้เป็นกษัตริย์ หรือศูทรบางคนได้เป็นทหาร เป็นต้น แต่ที่ถือกันเคร่งครัดมากที่สุดคือ วรรณะพราหมณ์ ใคร ๆ ก็ไม่อาจจะเข้าเป็นคนในวรรณะพราหมณ์ได้ ถ้าใครปลอมตัวเป็นพราหมณ์ ถ้าจับได้ดูเหมือนจะมีโทษด้วยซ้ำ

ตามที่กล่าวมาในเรื่องพระเจ้าตากสิน เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าคนในตระกูลทหารได้รับอำนาจเป็นพระมหากษัตริย์ ในยุคที่กลุ่มชนชั้นปกครองมีอำนาจ

ส่วนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ก็เกิดขึ้นเพราะนายทหารใหญ่ คือ สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ซึ่งเป็นทหารคู่พระทัยของพระเจ้าตากสิน ได้ทำลายศูนย์อำนาจเดิม ซึ่งเมื่อพูดตรง ๆ ก็คือ สำเร็จโทษพระเจ้ากรุงธนบุรี แล้วสถาปนาพระองค์เองขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ พร้อมกันนั้นพระองค์ท่านก็ย้ายเมืองหลวงจากกรุงธนบุรีมาตั้งที่กรุงเทพฯ ในการที่พระองค์ทรงสำเร็จโทษพระเจ้าตากสินนั้น พระองค์อ้างว่า พระเจ้าตากสินวิกลจริต ก็ถ้าพระเจ้าตากสินทรงวิกลจริตจริงแล้วพระองค์สำเร็จโทษเสีย เพื่อจะได้สถาปนาพระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ก็จัดว่าเป็นการถ่ายโอนอำนาจที่ชอบธรรมอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ใช่การชอบธรรมอย่างสมบูรณ์ เพราะอะไร เพราะว่า พระราชโอรสของพระเจ้าตากสินมีอยู่ เมื่อเห็นว่าพระเจ้าตากสินวิกลจริตแล้ว น่าจะให้ ออกจากราชสมบัติเสีย แล้วยกพระราชโอรสของพระเจ้าตากสินขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดินแทน แต่นี่พระองค์มิได้ทำเช่นนั้น พระองค์กลับปราบดาภิเษกพระองค์เองเป็นพระมหากษัตริย์แทน อนึ่ง ถ้าพระเจ้าตากสินมิได้ทรงวิกลจริตเลย แต่สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ทรงอ้างเพื่อหาทางสำเร็จโทษ แล้วพระองค์จะได้สถาปนาพระองค์เองเป็นพระมหากษัตริย์ ก็นับว่าการได้อำนาจของพระองค์ไม่เป็นธรรมอย่างยิ่ง เพราะว่าพระเจ้าตากสินนั้น เป็นพระมหากษัตริย์ที่มีคุณูปการแก่ชาติไทยอย่างใหญ่หลวง ควรที่จะปล่อยให้พระองค์ได้เสวยราชย์ไปจนกว่าจะสิ้นพระชนม์ชีพเป็นการทดแทนพระคุณของพระองค์

แต่จะอย่างไรก็ตาม เมื่อสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกได้ทรงสถาปนาพระองค์เป็นปฐมบรมกษัตริย์ในราชวงศ์จักรี มีพระนามว่า พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกแล้ว ราชวงศ์ของพระองค์ก็ได้สืบทอดสันตติวงศ์กันตลอดมาได้ถึง 6 ชั่วพระเจ้าแผ่นดิน โดยไม่มีการแย่งอำนาจกัน นับว่า

ในสมัยนี้การผลัดเปลี่ยนอำนาจมีความเป็นธรรมอย่างยิ่ง แต่พอถึงรัชกาลที่เจ็ด ทหารกลุ่มหนึ่งใช้นามว่าคณะราษฎรได้ยึดอำนาจจากพระเจ้าแผ่นดิน แต่ไม่ทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์ เพียงแต่ให้ทรงอยู่ในฐานะพระประมุขเฉย ๆ ไม่มีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวจะได้กล่าวในหัวเรื่องการได้อำนาจของกลุ่มพ่อค้าต่อไป

7.3 การได้อำนาจของกลุ่มพ่อค้า (วาระแพศย์)

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า อำนาจการปกครองบ้านเมืองนั้นถูกถ่ายเทจากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่งตามเงื่อนไขของสังคมที่บีบบังคับ เงื่อนไขที่ว่านี้มีอยู่ 2 ประการคือ เงื่อนไขภายในและเงื่อนไขภายนอก เงื่อนไขภายในคือการปกครองที่ไม่เป็นธรรม ผู้ปกครองกอบโกยแต่ความสุขส่วนตัว ไม่คำนึงถึงความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชน ทำให้คนได้ปกครองที่ได้รับความเดือดร้อนมองหาที่พึ่งใหม่ ส่วนเงื่อนไขภายนอก หมายถึง ระบบการปกครองภายนอกประเทศที่เปลี่ยนจากระบราชาธิปไตยมาเป็นระบบประชาธิปไตย ระบบนี้ประชาชนเลือกผู้ปกครองขึ้นมาเอง เมื่อประชาชนได้รับความกดดันมากจนทนไม่ไหว ก็หลือวมองระบบการปกครองที่ประชาชนมีสิทธิ์เลือกผู้ปกครองได้ แล้วพวกเขา ก็พยายามผลักดันให้มันเกิดขึ้น นี่คือ ความหมายที่ว่าอำนาจการปกครองถ่ายเทจากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่งตามเงื่อนไขของสังคมที่บีบบังคับ

โลกเราแต่สมัยโบราณก็ปกครองด้วยระบราชาธิปไตยกันทุกประเทศ แต่การปกครองเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เมื่อการปฏิวัติใหญ่ของประเทศฝรั่งเศส และการเกิดใหม่ของประเทศอเมริกา ประเทศทั้งสองนี้ให้ประชาชนเลือกผู้ปกครองขึ้นมาเอง ประเทศทั้งหลายก็เอาเป็นตัวอย่าง ดังนั้น กลุ่มคนที่เคยผูกขาดการปกครองมาแต่เดิม ก็ค่อย ๆ หหมดโอกาสไป แต่ก่อนนี้คนธรรมดาสามัญไม่มีโอกาสจะได้เป็นประมุขของประเทศ ผู้ที่จะได้เป็นประมุขของประเทศมีเฉพาะกลุ่มชนชั้นปกครองเท่านั้น หรือเฉพาะตระกูลกษัตริย์เท่านั้น ดังนั้น จึงเรียกประเทศเหล่านั้นว่าราชาอาณาจักร พอมาถึงยุคประชาธิปไตย คนธรรมดาสามัญทั่วไปมีโอกาสได้เป็นประมุขของประเทศ เพราะฉะนั้น เขาจึงขนานนามประเทศเหล่านั้นว่า สาธารณรัฐบ้าง มหาชนรัฐบ้าง ทั้งนี้ เพราะมีความหมายว่าแผ่นดินเป็นของทุกคน และทุกคนมีสิทธิ์ได้เป็นประมุขถ้ามีความสามารถ ไม่ผูกขาดเฉพาะคนบางกลุ่มเหมือนก่อน

การเปลี่ยนแปลงการปกครองดังกล่าวมีอยู่ทั่วไป สำหรับในที่นี้จะพูดเฉพาะเมืองไทยให้เห็นเป็นตัวอย่าง เมืองไทยเราได้ปกครองโดยพระเจ้าแผ่นดินมาตลอดตั้งแต่สมัยน่านเจ้าจนถึงมาถึงกรุงรัตนโกสินทร์ การปกครองก็เปลี่ยนไป เพื่อเป็นการรักษาสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เล้าสืบทอดกันมามิให้สูญหาย จึงจะขอเล่าฉากไว้ในที่นี้

ท่านเล่ามาว่าเมื่อสมัยพระเจ้าตากสินจะถูกสำเร็จโทษนั้น ท่านได้สาบแช่งไว้ด้วยอาวมณีโกธ ต่อมาเมื่อสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ขึ้นครองราชสมบัติแล้ว พระองค์ให้ย้ายเมืองหลวงมายังฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา และในการสร้างเมืองหลวงใหม่นั้น มีการผังเสาหลักเมืองเป็นพิธีใหญ่ พิธีนี้ได้ทำเป็นราชพิธี โหรหลวงได้หาฤกษ์สำหรับผังเสาหลักเมืองในวันที่ 6 เมษายน 2325 เวลา 8 โมงเช้า ทางกองการพิธีได้ทำการขุดหลุมเตรียมไว้ล่วงหน้าหนึ่งวันโดยหลุมนั้นได้ใช้ผ้าขาวปิดไว้ตลอดคืนวันที่ 5 เมษายน พอรุ่งขึ้นวันที่ 6 เมษายน เวลา 8 โมงเช้า สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกก็เสด็จมาทำพิธีผังเสาหลักเมือง ขณะที่ได้ฤกษ์ลงเสานั้น เจ้าหน้าที่ได้นำผ้าขาวที่ปิดปากหลุมออก ปรากฏว่าภายในหลุมนั้นมีงูตัวเล็กอยู่สี่ตัว เจ้าหน้าที่จะนำงูออกจากหลุมก็ไม่ทันเวลาฤกษ์ จึงต้องผังเสาหลักเมืองพร้อมกับผังงูทั้ง 4 ตัวไปด้วยกัน

เหตุการณ์ครั้งนี้ สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ไม่ทรงสบายพระทัย จึงตรัสเรียกโหรให้เข้ามาทำนายเหตุการณ์ โหรหลวงทำนายว่า เพราะงูใหญ่สี่ตัวนี้จะทำให้ราชวงศ์ของพระองค์มีอายุเพียง 150 ปี แต่ถ้าจะให้ดีขึ้นมาบ้างก็ขอให้สร้างพระอารามในพระราชวัง แล้วอุทิศส่วนกุศลให้เจ้ากรรมนายเวรของพระองค์ เมื่อทำอย่างนี้แล้วราชวงศ์ของพระองค์จะอยู่ต่อไปได้อีก

รัชกาลที่หนึ่ง ทรงคล้อยตามคำทำนายของโหร ทรงให้สร้างวัดพระแก้วไว้ในพระราชวัง เพื่อหวังจะบรรเทาเหตุร้ายให้ร้ายน้อยลง ท่านว่าคำทำนายอายุราชวงศ์ 150 ปีนี้ประชาชนต่างได้จดจำและเล่าสืบ ๆ กันมา และปรากฏว่าอายุของราชวงศ์จักรีจะครบ 150 ปีในปี พ.ศ. 2475 ตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว อนึ่ง ก่อนที่จะครบอายุ 150 ปีนั้น ชาวกรุงเทพฯ ต่างซุบซิบถึงเหตุการณ์ 150 ปีกันแพร่หลาย ต่างหวั่นวิตกไปตาม ๆ กัน

เพราะไม่ทราบว่าอะไรจะเกิดขึ้น ทางราชสำนักสมัยนั้นจึงออกประกาศไม่ให้ประชาชนหัวน้วิตก
ในคำทำนายอันเหลวไหล

อนึ่ง แม้ราชสำนักจะออกประกาศไม่ให้ประชาชนตกใจต่อคำทำนายที่เล่ากันสืบ ๆ มา
ก็จริง แต่ถึงกระนั้นทางราชสำนักเองก็หัวน้วิตกกับเหตุการณ์อันนั้นเหมือนกัน จะเห็นได้โดยการ
ที่ทางราชสำนักได้สร้างสะพานพุทธยอดฟ้า ซึ่งเป็นสะพานเชื่อมระหว่างกรุงธนบุรีและกรุงรัตน-
โกสินทร์ขึ้น นับว่าการสร้างสะพานครั้งนี้เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้พระเจ้าตากสินเป็นการสร้างความดี
เพื่อเป็นการขอโทษที่ได้สร้างเวรกรรมกันมาระหว่างพระเจ้าตากสินกับราชวงศ์จักรี

คำเล่าลือที่ยกมาข้างบนนั้น แม้จะไม่มีหลักฐานยืนยันว่าเป็นจริงหรือไม่ แต่ก็ให้ประ-
โยชน์ในด้านรักษาความเป็นจริงบางอย่างเอาไว้ โดยเฉพาะตำราเล่มนี้พูดเรื่องปรัชญาการ
ปกครองแนวศาสนา เน้นหนักในเรื่องของความเป็นธรรมในการปกครอง และความเป็นธรรม
ในการได้รับอำนาจเพื่อปกครอง ประวัติศาสตร์ช่วงไหนหรือคำเล่าลือเรื่องใด เน้นให้เห็นผล
ของกรรมที่เกิดจากการแย่งชิงสิทธิในราชบัลลังก์ของผู้อื่น ก็ควรจะพูดไว้ในตำราเล่มนี้ เพื่อเป็น
อุทาหรณ์ต่อไป

คำทำนายจะเป็นจริงหรือไม่ก็ตามที่ แต่เหตุการณ์ร้ายแรงบางอย่างก็ได้เกิดขึ้นในปี
พ.ศ. 2475 อันเป็นที่ครบ 150 ปี ของราชวงศ์จักรีพอดี กล่าวคือ มีคณะนายทหารกลุ่มหนึ่ง
ได้ให้ชื่อกลุ่มของตนว่าคณะราษฎร ได้ทำการยึดอำนาจจากพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ได้
สำเร็จ แล้วจัดตั้งรัฐบาลปกครองบ้านเมืองแทนพระเจ้าแผ่นดิน โดยยกพระเจ้าแผ่นดินเป็นประมุข
เฉย ๆ ส่วนอำนาจการปกครองบ้านเมืองเป็นของรัฐบาล โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าใน
การปกครองบ้านเมือง

การปกครองในระบบดังกล่าวนี้ คณะราษฎรนำรูปแบบมาจากประเทศยุโรปตะวันตก
โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นประเทศต้นแบบของสาธารณรัฐ และประเทศอังกฤษ
ซึ่งเป็นประเทศที่นำรูปแบบจากฝรั่งเศสไปใช้ แต่ยังคงตำแหน่งพระมหากษัตริย์ไว้เป็นประมุข
คณะราษฎรจึงได้นำรูปแบบของอังกฤษมาใช้ในประเทศไทย คือรักษาตำแหน่งพระมหากษัตริย์ไว้

ในขณะที่คณะราษฎรทำการยึดอำนาจจากพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ประเทศยุโรป
ตะวันตกและอเมริกา มีการปกครองแบบประชาธิปไตยกันแล้ว ประชาชนเป็นผู้เลือกรัฐบาลขึ้น

มาปกครองประเทศ คณะราษฎรกลุ่มนี้เห็นตัวอย่างเหล่านี้แล้วต่างก็พากันคิดว่า ระบบนี้เท่านั้น ถูกต้องและเป็นระบบของคนเจริญแล้ว คณะราษฎรก็อยากจะเป็นประเทศอารยะกับเขาบ้าง จึง เอาชีวิตเข้าเสี่ยง ยึดอำนาจมาได้ แต่ที่น่าสังเกตก็คือ แม้จะยึดอำนาจจากตระกูลกษัตริย์ได้แล้ว อำนาจก็มาตกอยู่ในมือของตระกูลทหารซึ่งเป็นตระกูลหนึ่งในวาระกษัตริย์นั่นเอง หรือพูดง่าย ๆ ว่า อำนาจยังอยู่กับคนถืออาวุธเหมือนเดิมตลอดระยะเวลา 50 กว่าปี ตระกูลทหารใช้อาวุธ แย่งอำนาจกันและกัน มิรู้หยุดรู้หย่อน จนเป็นที่น่าอัศจรรย์ไปทั่วโลก เพราะผู้เจริญแล้วต่างถือกัน ว่า การใช้อาวุธแย่งอำนาจปกครองกัน เป็นความคิดของคนด้อยพัฒนา

ประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส และอเมริกา เป็นต้น ปกครองด้วยระบบ ประชาธิปไตย ระบบนี้ผู้ถืออาวุธ คือ ทหารถูกกีดกันออกนอกวงการค้าอำนาจอย่างเด็ดขาด ทหารคือ ข้าราชการประจำ ที่ต้องฟังคำสั่งของคนที่ราษฎรเลือกเข้ามาปกครองเท่านั้น ใน ระบบนี้ประชาชนเป็นผู้เลือกผู้แทนเข้ามาปกครอง ก่อนการเลือกก็มีคนเสนอตัวเข้ามารับใช้ และการเสนอตัวเข้ามารับใช้ก็ต้องมีเงินค่าประกัน ถ้าผู้เสนอตัวได้คะแนนน้อยก็ถูกยึดเงินประกัน แต่ถ้าได้คะแนนมากพอสมควร แม้จะไม่ได้รับเลือก ทางการก็คืนเงินประกันให้ จากหลักการ ดังกล่าวมานี้ เราจะเห็นว่า เงินเป็นตัวแปรสำคัญที่จะเปิดโอกาสให้ได้อำนาจการปกครอง เมื่อ เสนอตัวให้ประชาชนเลือกแล้ว ก็ต้องหาเสียงการหาเสียงจำเป็นจะต้องใช้เงิน บางคนก็เอา เงินซื้อเสียงเสียคือ ๆ ซึ่งก็เท่ากับจ้างให้คนลงคะแนนเลือกตัวเองเป็นผู้ปกครองนั่นเอง

ในระบบการปกครองที่เรียกว่าประชาธิปไตย สามารถล้มรัฐบาลได้ไม่ถือว่าเป็นกฎ วิธีการล้มก็คือ ผู้แทนที่ได้รับเลือกไม่ไว้วางใจรัฐบาล ถ้ามีเสียงไม่ไว้วางใจมากกว่ารัฐบาลก็ ต้องลาออกไป แล้วผู้แทนก็เลือกรัฐบาลขึ้นมาใหม่ แต่ถ้าทหารกลุ่มใดถืออาวุธมาบังคับให้รัฐบาล ลาออก ทหารกลุ่มนั้นถือว่าเป็นกฎ ต้องลงโทษตามกฎหมาย ยุโรปตะวันตกปกครองกันแบบนี้ โลกทุกวันนี้ถือกันว่า ยุโรปตะวันตกและอเมริกา เป็นประเทศที่เจริญแล้ว เมื่อถือว่าเขาเป็น ประเทศที่เจริญแล้ว ก็ยอมรับว่าระบบการปกครองของเขาดีด้วย เพราะฉะนั้น ประเทศทั้งหลาย จึงพยายามเอาอย่างระบบการปกครองของเขามาใช้ในประเทศของตน ๆ

ประเทศไทยเราก็มีความพยายามอย่างนั้นตลอดมา คือ ต้องการเลือกผู้ปกครองของ ตนเอง แต่คนที่ต้องการระบบนี้มีเฉพาะกลุ่มพ่อค้าและกรรมกรซึ่งก็เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ

ส่วนทหารซึ่งเป็นคนในวรรณะกษัตริย์ และตัวีค่านาจจากกษัตริย์ได้แล้ว ก็ไม่ยอมจะยื่นอำนาจให้ใคร บางครั้งประชาชนต้องลงแรงขับไล่ทหารให้ออกจากอำนาจการปกครอง ฝ่ายทหารเห็นประชาชนไม่พอใจมากขึ้น บางครั้งก็ยอมล้ามือจากการปกครองปล่อยให้มีการเลือกตั้งผู้แทน และจัดตั้งรัฐบาลพลเรือน พอรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งบริหารบ้านเมืองไปได้สักพักหนึ่ง ทหารก็หาเหตุเอาเป็นมาขับไล่รัฐบาลออกไปเสีย แล้วทหารก็ตั้งตนเป็นรัฐบาลเสียเอง ความเป็นไปของเมืองไทยเป็นไปอย่างนี้ตลอดเวลา 50 กว่าปี จนชาวต่างประเทศมองว่าไทยเป็นประเทศค้อยพัฒนาอย่างมาก

ความรู้สึกที่ว่าเราเป็นประเทศค้อยพัฒนา อันเนื่องมาจากการแย่งอำนาจกันด้วยอาวุธเกิดขึ้นแก่ปัญญาชนคนไทยทุกคน เมื่อปัญญาชนทุกคนมีความรู้สึกร่วมกันอย่างนี้ จึงเป็นแรงผลักดันให้ทหารมองซ้ายมองขวาระวังตัวมากขึ้น ไม่กล้าจะทำการยึดอำนาจจากรัฐบาลเหมือนแต่ก่อน เมื่อทุกคนมีความเห็นร่วมกันว่า ผู้ปกครองประเทศต้องมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น จึงทำให้ระบบการปกครองที่เรียกว่าประชาธิปไตยเฟื่องฟูและดำรงอยู่ได้นานโดยทหารไม่กล้าเข้ามาวุ่นวายนัก

ถามว่า เมื่อทุกประเทศปกครองด้วยระบบประชาธิปไตย คนกลุ่มไหนจะมีโอกาสได้อำนาจการปกครองมากที่สุด คำตอบก็คือ คนที่มีเงินจะมีโอกาสได้อำนาจการปกครองมากกว่ากลุ่มอื่นเพราะว่าเมื่อมีกติกากว่า ประชาชนต้องเลือกผู้ปกครองขึ้นมาเองเช่นนี้ คนมีเงินจึงใช้เงินเบิกทางไปสู่อำนาจ ส่วนคนไม่มีเงินแม้จะมีสิทธิ์ทั้งหมดโอกาส ดังนั้น คนที่มีโอกาสจะได้ อำนาจการปกครองจริง ๆ ก็คือ กลุ่มพ่อค้าหรือคนที่อยู่ในวรรณะแพศย์ เพราะคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีเงินมาก เมื่อใช้เงินเบิกทางไปได้อำนาจแล้ว ก็สร้างกิจการต่าง ๆ ขึ้นมามากมาย เงินทองที่สูญเสียไปคราวหาเสียงก็ได้กลับคืนมาหมด ในเมืองไทยเราก็เป็นเช่นนี้ ขอให้เราสังเกตดูให้ดี เราจะพบว่าคนที่ป็นรัฐมนตรี เป็นผู้แทนส่วนใหญ่จะมีบริษัทเป็นของตัวเอง มีกิจการของตัวเองซึ่งมีราคาเป็นร้อยล้านนี่แหละ คือ ความจริงที่ว่ากลุ่มพ่อค้าได้อำนาจรัฐไว้ในกำมือ

พ่อค้าบางกลุ่มไม่ยุ่งกับการปกครองบ้านเมืองโดยเปิดเผย แต่แอบหาอำนาจเหนือผู้ปกครองบ้านเมือง วิธีการเช่นว่านี้ไม่ยากเย็นอะไร เพียงแต่พ่อค้าคนใดคนหนึ่ง ออกเงินให้

พรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง เพื่อหาเสียงเลือกตั้ง เมื่อพรรคนั้นได้อำนาจการปกครอง พ่อค้าคนนั้นต้องการอะไร ก็ปรึกษากับรัฐบาลที่ตนออกเงินสนับสนุน หรืออาจจะประมุขงานของรัฐบาลที่มีวงเงินเป็นร้อยล้านพันล้าน ก็จะได้ตั้งประสงค์ นี่ก็แสดงว่าพ่อค้าอำนาจอำนาจรัฐอยู่ในมือเหมือนกัน

พฤติกรรมที่ว่ามีเหมือนกันทุกประเทศ ทั่วโลกที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย หากจะถามว่าระบบดังกล่าวนี้ มีความชอบธรรมในการได้อำนาจเพียงใด และการปกครองเอื้ออำนาจประโยชน์สุขแก่มวลชนเพียงใด คำถามนั้นขอตอบดังต่อไปนี้

ในประเด็นที่ว่าระบอบประชาธิปไตย มีความชอบธรรมในการได้อำนาจเพียงใด ในการตอบคำถามนี้ ต้องแยกองค์ประกอบต่าง ๆ ออกมาพิจารณา เพราะในการเลือกตั้งรัฐสภาและรัฐบาลนั้น ต้องมีกติกา ต้องมีวิธีการ กติกา หมายถึง ข้อกำหนดที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง เป็นต้นว่าคุณสมบัติหรือความรู้ ส่วนวิธีการก็ถืออธิบายหรือกลวิธีที่จะเอาชนะการเลือกตั้ง ส่วนใหญ่ผู้แทนราษฎร อาจจะได้รับเลือกมาถูกต้องตามกติกา แต่วิธีการที่จะได้คะแนนนั้นดูเหมือนจะไม่มีความเป็นธรรม เพราะผู้แทนบางคนใช้เงินซื้อเสียง บางคนใช้วิธีเวียนเทียน กล่าวคือ เกณฑ์พวกกันประมาณร้อยหรือสองร้อยคน ให้ไปลงคะแนนในหน่วยเลือกตั้งต่าง ๆ ข้อสำคัญจะทำเรื่องนี้ได้ ต้องมีเจ้าหน้าที่รู้เห็นเป็นใจอยู่ในหน่วยเลือกตั้งด้วย แล้วนัดแนะกันไว้ล่วงหน้า ตัวอย่างที่ทำกันมาก คือ หักมุมบัตรประชาชนให้เป็นที่สังเกต เมื่อเจ้าหน้าที่เห็นบัตรประชาชนที่หักมุมก็จะรู้ทันทีว่านี่คือ พวกที่จะมาลงคะแนนให้ฟรี ๆ โดยที่คนที่มาลงคะแนนเหล่านั้น ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเลย

กลวิธีให้ได้มาซึ่งคะแนนที่ไม่ชอบธรรมมีมากมาย ถ้าหากว่าผู้แทนราษฎรได้คะแนนมาโดยวิธีที่ชั่วช้าต่าง ๆ ดังกล่าวมา ก็ถือว่าเป็นผู้แทนราษฎรที่ไม่เป็นธรรม และถ้าผู้แทนเหล่านั้นไปเป็นรัฐบาลหรือไปตั้งรัฐบาล ก็ต้องถือว่ารัฐบาลนั้น เป็นรัฐบาลที่ถูกตั้งมาโดยไม่ชอบธรรมเช่นกัน

แต่ถ้าผู้แทนราษฎรคนใด ได้เป็นสมาชิกรัฐสภาด้วยความชอบธรรมตามกติกา ทั้งวิธีการหาคะแนนก็มีความชอบธรรม ไม่มีเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง การได้เป็นผู้แทนของผู้อื่นก็นับว่า

ชอบธรรม และถ้าผู้แทนเหล่านั้นไปจัดตั้งรัฐบาล รัฐบาลนั้นก็จัดเป็นรัฐบาลที่ตั้งมาด้วยความชอบธรรม เมื่อถูกตั้งมาด้วยความชอบธรรม รัฐบาลนั้นก็เรียกว่าได้อำนาจการปกครองโดยชอบธรรม

ถามว่าการได้เป็นสมาชิกรัฐสภา และการได้เป็นรัฐบาลโดยไม่ชอบธรรมจะมีผลอย่างไรกับการปกครอง ก่อนจะตอบคำถามประเด็นนี้ ขอยกพระพุทธานุชาตที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า "คนที่ตั้งใจพูดเท็จ ย่อมทำความชั่วได้ทุกอย่าง" ความหมายก็คือ คนที่ได้อำนาจมาเพราะการพูดเท็จ หรือหลอกลวง ย่อมเป็นการแน่นอนว่า เขาจะต้องทำความชั่วอย่างอื่นได้ทั้งหมด ความจริงย่อมเป็นเช่นนั้น คนที่สำนึกรู้ว่าตนเป็นคนชั่วแล้ว เขาก็จะทำความชั่วอย่างอื่นเพิ่มอีก แต่ถ้าคนที่ได้อำนาจมาด้วยความชอบธรรม สำนึกของเขาจะรู้ว่าตนเองเป็นผู้หมดจด แนวโน้มที่จะทำความชัวย่อมไม่มีหรือถ้าจะทำความชั่วได้ ก็ต้องได้รับการยุยงหรือครอบงำจากแหล่งชัวย่างหนักหน่วง ถ้าจะเปรียบก็เหมือนหญิงสาวที่บริสุทธิ์ผุดผ่อง ต่อมาถ้าเสียตัวสักครั้งหนึ่ง ความสำนึกที่ว่าตัวไม่บริสุทธิ์แล้วจะเกิดขึ้น และเมื่อรู้ชั้วว่าตัวไม่บริสุทธิ์แล้ว ก็จะมีเพศสัมพันธ์เป็นครั้งที่สองที่สามต่อไปเรื่อย ๆ แต่ถ้าหญิงสาวได้รักษาความบริสุทธิ์แห่งพรหมจารีไว้ได้ตลอด ความสำนึกว่าตนเป็นผู้บริสุทธิ์ก็จะเกิดขึ้นประจำ เมื่อเป็นเช่นนั้น การจะมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ชอบธรรมก็ย่อมจะเกิดยาก แต่มีใช้หมายความว่า จะเกิดไม่ได้ จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีชายอื่นทำความพยายามอย่างหนักหน่วงเช่นกัน

สำหรับในประเด็นที่ว่า ระบอบประชาธิปไตยเอื้ออำนวยประโยชน์สุขให้กับมวลชนเพียงใด ในเรื่องนี้ได้กล่าวมาแล้วว่า การปกครองไม่ว่าระบบใด ถ้าผู้ปกครองมีมโนธรรมแล้ว ย่อมจะเอื้ออำนวยประโยชน์สุขให้แก่มวลชนได้เสมอ แต่ถ้าผู้ปกครองไม่มีมโนธรรม การปกครองของระบอบประชาธิปไตยก็จะเอื้ออำนวยเฉพาะในกลุ่มพ่อค้าเท่านั้น สำหรับประโยชน์ของกลุ่มกรรมกร กสิกร รัฐบาลจะเอื้อให้เฉพาะที่ไม่ไปขัดกับประโยชน์ของพ่อค้าเท่านั้น แต่ถ้าผลประโยชน์ระหว่างพ่อค้ากับกรรมกรขัดกัน รัฐบาลจะเอื้ออำนวยให้กับพ่อค้าเป็นส่วนใหญ่ ส่วนประโยชน์ของกรรมกรเอาไว้ทีหลัง

การที่รัฐบาลระบอบประชาธิปไตยเอื้อผลประโยชน์ให้กับพ่อค้ามากกว่ากรรมกร ซึ่ง

เป็นกลุ่มคนที่มากกว่า ผิดหรือไม่ และรัฐบาลรู้หรือไม่ว่าผิด ในเรื่องนี้ตอบได้เลยว่าผิด เพราะอะไร เพราะว่าระหว่างประโยชน์ของคนส่วนใหญ่มากับประโยชน์ของคนส่วนน้อย ต้องยึดประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ไว้ แม้พระพุทธเจ้าก็ตรัสไว้ว่า "บัณฑิตควรสละประโยชน์สุขส่วนน้อยเสีย เพื่อประโยชน์สุขส่วนใหญ่" ดังนั้น การที่รัฐบาลเห็นประโยชน์ของคนส่วนน้อยมากกว่าคนส่วนใหญ่ จึงไม่ชอบธรรมอย่างยิ่ง

ส่วนคำถามที่ว่ารัฐบาลรู้บ้างไม่ว่า การที่เอื้อประโยชน์ให้คนส่วนน้อยแล้วทิ้งประโยชน์คนส่วนใหญ่นั้น เป็นเรื่องไม่ชอบธรรม ตอบว่ารัฐบาลรู้ดี ดังนั้น เมื่อจะมีการตัดสินระหว่างประโยชน์ของพ่อค้ากับกรรมกร รัฐบาลที่ไม่มีความเมตตาจะพยายามบิดเป็นความลับ แต่ถ้าถูกเปิดเผยก็จะอ้ำงั้นอึ้ง และบางทีก็ไม่กล้าเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มของตน เพราะถ้ายิ่งขึ้นทำจะถูกตำ จูดยี้ยี้แสดงว่ารัฐบาลรู้ดีว่าการทำอย่างนั้นไม่ชอบธรรม

ไม่ว่าคนกลุ่มไหนจะขึ้นมาเป็นผู้ปกครอง ชนชั้นกรรมกรไม่เคยได้ประโยชน์สุขขึ้นมาเลย แล้วต่อมาก็มีคนปลุกให้เขาคิดว่า กรรมกรเป็นผู้ผลิต กรรมกรเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศ ควรจะมีสิทธิไปคุ้มครองสิทธิของพวกเขา ความคิดเหล่านี้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมจากรัฐบาลของวาระกษัตริย์และรัฐบาลของวาระแพศย์ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในหัวเรื่อง การได้อำนาจของกลุ่มกรรมกร ซึ่งอำนาจของกลุ่มนี้ในเมืองไทยไม่มี แต่ก็เคยมีพรรคคอมมิวนิสต์เคลื่อนไหวอยู่ ดังนั้น ถึงแม้ไม่มีในเมืองไทยก็ควรศึกษาไว้เพื่อจะได้รู้การแย่งอำนาจของคนทั้งสามกลุ่ม

7.4 การได้อำนาจของกลุ่มกรรมกร (วาระศุทร)

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสหลักธรรมที่ใช้ในการปกครองไว้สามประการ คือ ทศพิธราชธรรม จักกวัตติวัตร และราชสังคหวัตถุ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4-6 ตามลำดับ เหตุที่ทรงบัญญัติหลักการปกครองขึ้นไว้ ก็เพื่อให้พระเจ้าแผ่นดินมีธรรมะในการปกครองบ้านเมือง เพราะพระเจ้าแผ่นดินที่ปกครองบ้านเมืองโดยไม่มีธรรมะนั้น บ้านเมืองจะไม่สงบสุขประชาชนเดือดร้อน ความเดือดร้อนของประชาชนจนเป็นสาเหตุให้ประชาชนอดทนไม่ได้ต่อระบบการปกครองนั้น ๆ ก็คือ ผู้ปกครองขูดรีดแต่ภาษีจากราษฎร เพื่อให้กลุ่มของตนเองมีความสุข แม้ผล

จากการขูดรีดของผู้ปกครองจะทำให้คนส่วนใหญ่ของประเทศเดือดร้อน ผู้ปกครองก็ไม่สนใจ ไม่สนใจเรื่องอยู่กินไม่ว่า แถมเมื่อประชาชนถูกโจรปล้น ถูกข่มเหงจากข้าราชการผู้ปกครองยังช่วยเหลือป้องกันไม่ได้ หรือบางทีก็เข้าข้างคนผิดเสียอีก อย่างนี้ใครที่ไหนจะทนอยู่ได้การปกครองได้ ผลที่สุดผู้ปกครองก็อยู่ไม่ได้ถูกขับออกจากราชบัลลังก์ไป

เมื่อเรามองไปในประเทศต่าง ๆ ที่เคยมีพระเจ้าแผ่นดินปกครองมาในอดีต แต่ทุกวันนี้ไม่มีพระเจ้าแผ่นดินแล้ว เราจะพบว่าการที่ประชาชนพากันขับไล่พระเจ้าแผ่นดินออกไปนั้น เป็นเพราะพระเจ้าแผ่นดินเหล่านั้น ไม่มีหลักการปกครองที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ทั้งสิ้น ไม่มีทศพิธราชธรรม ไม่มีจักกวัตติวัตร และไม่มีราชสังเคราะห์ (ราชสังคหวัตถุ) เริ่มแต่ประเทศฝรั่งเศส พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ถูกจับสำเร็จโทษเพราะขูดรีดแต่ภาษีจากราษฎร ในราชสำนักอยู่กันอย่างฟุ้งเฟ้อ ขณะที่ราษฎรอยู่กันอย่างอดอยาก แคมเมื่อราษฎรอดอยากมากขึ้นไปขอความช่วยเหลือจากพระเจ้าหลุยส์ พระองค์ก็ไม่สนใจ ประชาชนเลยโกรธแค้นพากันปฏิวัติจับพระเจ้าหลุยส์พร้อมพระญาติวงศ์สำเร็จโทษเสีย

หันไปดูราชอาณาจักรรัสเซีย ก็ทำนองเดียวกัน พระเจ้านิโคลาสไม่มีทศพิธราชธรรม ไม่มีจักกวัตติวัตร ไม่มีราชสังเคราะห์ ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศอดอยากอดมื้อกินมื้อ ราชสำนักกลับอยู่กันอย่างสุขสบาย ฟุ้งเฟ้อ หยิงผยองต่อชาวชนบทและคนยากจน ไม่สนใจในความทุกข์ยากของคนส่วนใหญ่ ครั้งหนึ่งชาวนาผู้นำสงสารไม่มีจะกิน เกิดความสำนึกร่วมกันว่า ราชสำนักเท่านั้นที่จะช่วยเราได้ จึงพร้อมใจกันเดินขบวนไปยังพระราชวังของพระเจ้านิโคลาส โดยมีได้มีอาวุธเพียงแต่จะไปร้องขอว่าไม่มีจะกิน ขอให้พระองค์ผู้ดูแลประชาชน ช่วยหาขนมปังให้กินบ้าง พระเจ้านิโคลาสแทนที่จะให้ขนมปังแก่ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินของพระองค์ กลับให้ลูกปืนแทนครั้งนั้นประชาชนล้มตายเป็นจำนวนมาก เมื่อถึงขนาดนี้แล้วประชาชนก็เหลืออด จึงพร้อมใจกันกำจัดราชวงศ์โรมานอฟเสีย โดยการนำของเลนินผู้ซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มกรรมกร

การปฏิวัติของประเทศทั้งสอง กล่าวคือ ฝรั่งเศสและรัสเซีย ล้วนเป็นการปฏิวัติที่ยิ่งใหญ่ เป็นต้นแบบของประเทศต่าง ๆ มากมาย การปฏิวัติในฝรั่งเศส เป็นต้นแบบของการปกครองระบบทุนนิยม หรือที่เรียกว่าระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพ่อค้าเป็นผู้นำอำนาจโดยเปิดเผยและ

แบบแผน ส่วนการปฏิบัติในรัสเซีย เป็นต้นแบบของการปกครองระบบคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีคนยากไร้
ของประเทศหรือพวกกรรมกรเป็นผู้กุมอำนาจ

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วว่า ในสังคมมนุษย์เรา เมื่อนับโดยอาชีพจะมีคนที่เป็นหลักอยู่
สี่กลุ่ม คือ ชนชั้นปกครอง หรือวาระกษัตริย์ ครูบาอาจารย์ หรือวาระพราหมณ์ พ่อค้าหรือ
วาระแพศย์ และชนชั้นกรรมกรหรือวาระศูทร และมีสามกลุ่มที่ผลัดเปลี่ยนกันยึดอำนาจการ
ปกครอง บางครั้งกลุ่มกษัตริย์ได้อำนาจปกครอง เมื่อกลุ่มกษัตริย์เสื่อมอำนาจลงเพราะปกครอง
ไม่เป็นธรรม กลุ่มพ่อค้าก็เข้ามายึดอำนาจแทนด้วยการใช้เงินเป็นฐานอำนาจ บางครั้งกลุ่ม
กรรมกรก็เข้ามายึดอำนาจโดยอาศัยพวกมากเป็นฐานอำนาจต่อรอง

การได้อำนาจของกลุ่มกษัตริย์และกลุ่มพ่อค้าได้อธิบายมาแล้ว ต่อไปนี้จะได้อธิบายถึง
การได้อำนาจของกลุ่มกรรมกร ซึ่งเป็นกำลังส่วนใหญ่ของทุก ๆ ประเทศในโลก

อันแต่เดิมนั้นชนส่วนใหญ่ของประเทศต่าง ๆ มีอยู่กลุ่มเดียว คือ เกษตรกร ซึ่งเป็น
ผู้ผลิตอาหารเลี้ยงทุก ๆ คนในประเทศ ชนกลุ่มนี้มีความสำนึกประจำตัวอยู่ว่า เป็นคำต่ำต้อย ไม่
มีเกียรติในสังคม พวกเขาอมรับสภาพนั้น โดยไม่ออกปากขอร้องอะไรจากใคร ต่อมาเมื่อมี
การปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป กลุ่มเกษตรกรบางพวกได้เข้ามารับจ้างเป็นคนทำงานตามโรงงาน
ซึ่งต่อมาถูกเรียกว่ากรรมกร ในสมัยนั้นกรรมกรต่างก็มีความรู้สึกในสภาพของตนว่า ต่ำต้อย ไม่มี
เกียรติเหมือนคนอื่น ๆ และต่างก็อมรับสภาพดังกล่าวของตนนั้น โดยไม่ปริปากอย่างไร หวัง
เพียงค่าจ้างที่เจ้าของจะหยิบยื่นให้เพื่อประทังชีวิตเท่านั้น

ความจริงทั้งเกษตรกรและกรรมกรนั้น เป็นผู้ผลิตที่สำคัญที่สุด ถ้าขาดเขาเสียแล้ว
ทุกคนในประเทศจะลำบากไม่น้อยเช่นว่า เกษตรกรเป็นผู้ผลิตข้าวมาเลี้ยงชาวโลก ถ้าขาดพวก
เขาชาวโลกก็ไม่มีข้าวกิน ไม่มีขนมปังกิน ส่วนกรรมกรก็เป็นผู้ผลิตภัณฑทางอุตสาหกรรมให้ชาวโลก
ใช้สอย ถ้าขาดพวกเขาเสียชาวโลกก็อาจจะไม่ได้รับความสะดวกในการดำรงชีวิต นี้แหละทั้ง ๆ
ที่เกษตรกรและกรรมกรมีความสำคัญต่อทุกคนอย่างทีกล่าวนั้น แต่ทั้งเกษตรกรและกรรมกรไม่เคย
มีความสุขกับเขาเลย ยากจน กินไม่อิ่ม เหนื่อยตลอดชีวิต เวลาเจ็บป่วยก็ไม่มีเงินไปหาหมอ
แถมคนที่มั่งมียังดูหมิ่นเหยียดหยามอีกด้วย

ที่ร้ายไปกว่านั้น ก็คือ คนในวาระเกษียณ วรณะแพศย์ ซึ่งเป็นคนมีเกียรติและมีเงินมากกว่าคนกลุ่มอื่นนั้น ล้วนอาศัยผลผลิตที่เกิดจากหยาดเหงื่อของเกษตรกรและกรรมกรทั้งสิ้น มาสร้างความมั่งคั่ง ความสุข และเกียรติยศให้แก่ตัวเอง เป็นต้นว่าอะไร เป็นต้นว่าพวกพ่อค้า ซึ่งเป็นคนในวาระแพศย์ นำผลผลิตของเกษตรกรและกรรมกรไปค้าขาย ได้กำไรมหาศาล มีเงินมาเสพสุขกันอย่างทั่วถึงในกลุ่มของตน แต่ในขณะที่ซื้อผลผลิตจากเกษตรกรกลับกดราคาให้ต่ำ ส่วนกรรมกรที่จ้างมาทำการผลิตก็ให้ค่าแรงถูก แต่เวลาตัวนำไปขายเรียกกำไรสูง ๆ นั่นคือ ข้อเท็จจริงที่พ่อค้าผู้มั่งคั่งอาศัยหยาดเหงื่อ ของ เกษตรกร และกรรมกรมาสร้างความร่ำรวยให้แก่ตัวเอง

ข้อเท็จจริงดังกล่าวมานี้ คนในวาระศูทรหรือกลุ่มกรรมกรไม่เคยคิดมาก่อน ต่อมา มีนักปรัชญาชาวเยอรมันคนหนึ่งชื่อ คาลมาร์ค ได้จุดความคิดอย่างนี้ให้เกิดขึ้นในกลุ่มกรรมกร เมื่อมีคนชี้มาให้คิด กรรมกรในยุโรปในยุคนั้นก็เห็นความจริงที่นักปรัชญาคนนั้นชี้แจง เมื่อเห็นความจริงในข้อนี้แล้ว ต่างก็เกิดความคิดที่จะสามัคคีกัน เพื่อต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมที่พวกเจ้าของกิจการหรือนายทุนหยิบยื่นให้ โดยวิธียกพวกมากเดินขบวนประท้วงและหยุดงานเพื่อเรียกร้องค่าแรงงานของคนให้สูงขึ้น

เมื่อพลังของพวกกรรมกรและชาวนาสามารถเอาชนะนายทุนได้ตามที่ตนต้องการแล้ว ก็ถูกปลุกระดมไปอีกว่า กรรมกรและเกษตรกรเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ แต่เหตุใดจึงยอมให้คนจำนวนน้อยคือทหารและพ่อค้ามาใช้อำนาจเหนือตน อีกทั้งความสุขความพึงพอใจที่พวกทหารและพ่อค้าเสพกันอยู่ ก็ล้วนมาจากผลผลิตของหยาดเหงื่อจากเกษตรกรและกรรมกรทั้งสิ้น เพื่อความชอบธรรมโดยประการทั้งปวง พวกเกษตรกรและกรรมกรควรจะเข้ามามีอำนาจรัฐ เพื่อเสวยสุขจากผลผลิตของตนและเข้ามามีอำนาจบริหารความเป็นอยู่ของประชาชนซึ่งมีเกษตรกรและกรรมกรเป็นจำนวนมากของประเทศ

เมื่อเกษตรกรและกรรมกร ได้วิเคราะห์คำพูดของคาลมาร์คแล้ว ก็มองเห็นความจริงดังกล่าว จึงได้รวมตัวกันขึ้นเป็นกลุ่มก้อน เพื่อเป็นกำลังต่อรอง แต่ไหนแต่ไรมาประชาชนที่จะเดินขบวนเรียกร้องสิ่งที่ตนต้องการนั้น ไม่ค่อยจะได้พบเห็นมาในประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะมองไป

ทางดินแดนใด ยุโรป เอเชีย แอฟริกา แต่ละทวีปที่ปกครองด้วยระบอบราชาธิปไตย ไม่เคยมีประชาชนเดินขบวนหรือจับกลุ่มกันทางการเมือง ยกเว้นจับกลุ่มกันถืออาวุธแข็งชิงราชบัลลังก์ ซึ่งก็เป็นเรื่องของคนในวรรณะกษัตริย์หรือกลุ่มทหารที่แย่งอำนาจในกลุ่มเดียวกัน แต่สำหรับประชาชนที่เป็นกลุ่มเกษตรกรและกรรมกรอันเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศแล้ว ไม่มีความคิดที่จะแย่งอำนาจหรือเดินขบวนทางการเมือง แต่พอได้รับการปลุกระดมจากคาลมาร์ค เกษตรกรและกรรมกรจึงรวมตัวกันทางการเมือง และมีการเดินขบวนขับไล่ผู้ปกครองไม่เป็นธรรม ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ล้วนมาจากการปลุกระดมของคาลมาร์คทั้งสิ้น

แม้จะได้กล่าวไว้ข้างบนว่า ในยุคที่ปกครองด้วยระบอบราชาธิปไตยนั้น ประชาชนไม่มีความสำคัญในการเดินขบวนเรื่องการเมืองก็จริง แต่ในคัมภีร์พุทธศาสนา ได้กล่าวไว้ว่าเมื่อพระเวสสันดรบริจาคช้างปัจจัยนาเคนทร์ให้แก่ชาวกาลิงคราษฎร์นั้น มหาชนได้เดินขบวนขับไล่พระเวสสันดรให้ออกจากเมืองไปอยู่ป่า นี่ดูเหมือนจะเป็นเพียงครั้งหนึ่งในสมัยโบราณ ที่มหาชนจับกลุ่มกันทางการเมือง เพื่อเรียกร้องสิ่งที่ตนต้องการ และพระเจ้าสีหฬุเป็นพระราชบิดาก็จำเป็นต้องยินยอมขับไล่พระราชโอรสออกจากเมืองไปอยู่ป่าตามความต้องการของมหาชนที่เดินขบวนขับไล่ถึงพระราชวัง

นับจากนั้นมา ในประวัติศาสตร์ของโลก ก็ไม่มีกล่าวไว้ที่ไหนอีกว่าประชาชนเดินขบวนทางการเมือง จนถึงสมัยกรีกจึงมีสำนักทางการเมืองเกิดขึ้น แต่ก็ยังเป็นสำนักทางการเมืองของกลุ่มวรรณะกษัตริย์หรือกลุ่มพ่อค้าเท่านั้น ไม่ใช่สำนักทางการเมืองของกลุ่มเกษตรกรและกรรมกรแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดทางการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศกรีก ก็เป็นพื้นฐานให้เกิดระบอบประชาธิปไตยในยุโรปต่อมา และก็เป็นแนวคิดสำหรับระบอบการปกครองระบบคอมมิวนิสต์ด้วยเหมือนกัน

อันแนวคิดของระบบคอมมิวนิสต์นั้น มิใช่เริ่มต้นที่นักปรัชญาเยอรมันชื่อคาลมาร์ค แต่ความคิดระบบนี้เริ่มมีขึ้นในแนวความคิดของเพลโต นักปรัชญากรีกแล้ว แต่เป็นเพียงความคิดมิได้ลงมือปฏิบัติกันจริง ๆ ต่อมาคาลมาร์คปลุกย้ำแนวคิดนั้นต่อมา แต่ก็เพียงกล่าวถึงทฤษฎีเท่านั้นมิได้ลงมือกระทำแต่อย่างใด ต่อมาเลนินนักปฏิวัติชาวโซเวียต ได้นำทฤษฎีของคาลมาร์ค

มากระทำอย่างจริง ๆ จัง ๆ จนทำให้รัสเซียและยุโรปตะวันออก พร้อมเอเชียบางส่วน กลายเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ไปในที่สุด

หลักการสำคัญของทฤษฎีคอมมิวนิสต์ที่คาคามาร์คสร้าง ขึ้นนั้น มีจุดหมายจะแก้ปัญหา 2 ประการ คือ

1. ปัญหาปากท้องของชนส่วนใหญ่ของประเทศ
2. ปัญหาทางศีลธรรม

ปัญหาปากท้องของชนส่วนใหญ่ของประเทศ

ตามที่กล่าวแล้วว่า ในขณะที่วรรณะกษัตริย์และวรรณะพ่อค้าได้อำนาจปกครองประเทศนั้น คนในวรรณะศูทรหรือกรรมกร เป็นผู้สร้างความสุข ความมั่งคั่งให้คนในสองวรรณะนั้นตลอดมา แม้ขณะที่วรรณะกษัตริย์ปกครองบ้านเมืองอยู่ ถ้ามีข้าศึกเขารุกราน ผู้ปกครองซึ่งเป็นวรรณะกษัตริย์ก็ไปเกณฑ์คนในวรรณะศูทร คือ กรรมกรนั้นเองมาทำการป้องกันบัลลังก์ของตน ในประเด็นนี้ ทฤษฎีคอมมิวนิสต์มองว่า ชนชั้นปกครองเอาเงินจ้างชนชั้นต่ำ คือ กรรมกร มาป้องกันราชบัลลังก์ของตนที่เขาคิดอย่างนี้ก็เพราะว่า ผืนแผ่นดินไม่ได้เป็นของเขาเลย พวกเขาส่วนใหญ่ต้องเช่าที่ดินของพวกคนรวยซึ่งเป็นทหาร และขุนนางในราชสำนัก พูดย่างๆ ก็คือ คนที่ถือครองแผ่นดิน คือ คนในวรรณะกษัตริย์เท่านั้น ส่วนคนที่เช่าที่ดินทำกิน ก็คือ เกษตรกรและกรรมกร ซึ่งเป็นคนจำนวนมากใหญ่ของประเทศ

ในขณะที่คนในวรรณะกษัตริย์และวรรณะพ่อค้ามั่งมีศรีสุขอยู่นั้น คนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งเป็นผู้ผลิต ต้องอดมื้อกินมื้อ แถมถูกพวกชนชั้นปกครองซึ่งอาศัยแรงงานของพวกเกษตรกรและกรรมกรเสพสุข ถูกเอาอีกด้วย นักปรัชญาแนวคอมมิวนิสต์จึงหาแนวทางแก้ปัญหาข้อนี้ด้วยวิธียึดที่ดินของพวกคนมีเงินทั้งหมดมาเป็นส่วนกลาง แล้วแจกจ่ายให้คนส่วนใหญ่ของประเทศ คือ เกษตรกรและกรรมกร เข้าไปทำมาหากินในที่ดินเหล่านั้น มิใช่เพียงที่ดินเท่านั้นที่นักปรัชญาแนวคอมมิวนิสต์ให้ยึดมาเป็นของส่วนรวม แม้กิจการต่าง ๆ ที่เอกชนเป็นเจ้าของในรูปบริษัทหรือองค์การอื่น ๆ นักปรัชญาแนวคอมมิวนิสต์ก็ให้ยึดมาเป็นของรัฐทั้งหมด การนำทุกสิ่งมาเป็นของรัฐในความหมายที่เข้าใจง่ายก็คือ นำมาเป็นของหลวงในความรู้สึกของคนไทยนั่นเอง เมื่อรวมทุกสิ่ง

มาเป็นของหลวงแล้ว ประชาชนทุกคนในบ้านเมืองก็มาเป็นลูกจ้างหลวง กินเงินเดือนหลวง แม้แต่ร้านค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็นำมาเป็นของหลวงหมด โดยวิธีนี้จึงสามารถสร้างควมมีกินไปได้ทั่วถึงประชาชนทุกคน ไม่มีคนที่มั่งมีเหลือเพื่อเสเพลสุขให้คนจนริษยา และก็ไม่มีคนที่อดมื้อกินมื้อเหมือนก่อน เพราะทุกคนมีที่ทำกินเหมือนกันหมด

การเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาปากท้องของคนส่วนใหญ่ดังกล่าวนี้ นักปรัชญากลุ่มนี้รู้ดีว่าสำเร็จยาก เพราะผู้ที่จะมียึดทุกอย่างมาเป็นของหลวงเพื่อแจกจ่ายให้เกษตรกรและกรรมกรได้นั้น จะต้องมียานาจารรัฐอยู่ในมือ และคนที่ได้อำนาจรัฐแล้ว จะดำเนินการตามแนวทางนี้ได้ ต้องเป็นคนที่มาจากเกษตรกรหรือกรรมกรเท่านั้น เพราะถ้าคนที่มาจากวรรณะกษัตริย์หรือวรรณะพ่อค้าได้อำนาจรัฐ คนเหล่านั้นก็จะคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของคนในกลุ่มของเขาเท่านั้น ส่วนเกษตรกรและกรรมกรก็จะอดมื้อกินมื้อเหมือนเดิม เพื่อให้ได้อำนาจรัฐมาดำเนินการยึดทุกอย่างมาแจกจ่ายแก่เกษตรกรและกรรมกรได้สมปรารถนา นักปรัชญาแนวคอมมิวนิสต์ จึงเสนอแนะให้เกษตรกรและกรรมกรรวมกันเป็นกลุ่มก้อน เพื่อยึดอำนาจรัฐมาเป็นของตน และการยึดอำนาจรัฐก็ทำได้สองทาง คือ จับอาวุธขึ้นสู้เพื่อขับไล่ผู้ปกครองที่มาจากวรรณะกษัตริย์หรือมาจากวรรณะพ่อค้าให้ออกจากอำนาจ วิธีที่สองก็คือ ตั้งพรรคการเมือง เพื่อให้ประชาชนเลือกตั้งกลุ่มเกษตรกรและกรรมกรมาเป็นผู้ปกครองรัฐ แล้วก็ดำเนินการยึดทุกอย่างมาเป็นของหลวงตามทฤษฎีที่กล่าวมาแล้ว

ปัญหาทางศีลธรรม

เมื่อนักปรัชญาสายคอมมิวนิสต์ได้เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาปากท้องของคนส่วนใหญ่ของประเทศแล้ว ก็เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาทางศีลธรรมไว้ โดยให้ทำลายความชั่วร้ายที่มีอยู่ในสังคมให้หมดไป ทำไมนักปรัชญาสายคอมมิวนิสต์จึงเสนอแนะให้ทำอย่างนั้น ตอบว่า เพราะนักปรัชญากลุ่มนี้ มองเห็นว่าสภาพแวดล้อมมนุษย์มีอิทธิพลเหนือจิตของมนุษย์ เมื่อมนุษย์พบเห็นสภาพแวดล้อมเหล่านั้นแล้ว ก็จะตกอยู่ใต้อิทธิพลของมัน ถ้าสภาพแวดล้อมนั้นดี ก็จะทำให้มนุษย์ดีตามไปด้วย แต่ถ้าสภาพแวดล้อมมนุษย์เลวก็จะทำให้มนุษย์เราเลวไปด้วย

ทฤษฎีที่กล่าวข้างบนสรุปใจความง่าย ๆ ว่า ในสังคมมนุษย์เรามีสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ มากมาย เช่น มีการผลิตสุรา มีคนดื่มสุรา มีการผลิตยาสูบ มีคนสูบบุหรี่ มีคนเล่นการพนัน มีหญิง

โสภณ มีการโก่งของหลวง มีการฆ่าฟันกัน มีการขโมยกัน เป็นต้น นี่คือ ความชั่วร้าย
ที่ล้อมรอบกายมนุษย์ เมื่อมนุษย์เกิดมาเห็นคนตีมสุรา ก็เอาตัวอย่าง คือ ตีมสุราบ้าง เห็นคนสูบ
บุหรี่ก็เอาอย่าง คือ สูบบุหรี่บ้าง เมื่อเห็นคนเล่นการพนัน ก็เกิดรู้จักการเล่นการพนัน แล้วก็เล่น
การพนันบ้าง เมื่อเห็นคนไปเที่ยวโสภณเพื่อปลดเปลื้องกามารมณ์ ก็เอาเป็นตัวอย่าง คือ ไป
เที่ยวโสภณ เพื่อปลดเปลื้องกามารมณ์บ้าง เมื่อเห็นมีคนทำราชการโก่งของหลวง ตัวก็โก่ง
บ้าง เห็นคนฆ่ากันเพื่อระบายความแค้น ก็ฆ่าคนอื่น เพื่อระบายความแค้นบ้าง เมื่อเห็นคนขโมย
ของคนอื่น ก็เอาเป็นตัวอย่าง คือ ขโมยของคนอื่นที่ตนอยากได้บ้าง ความชั่วร้ายของมนุษย์เกิด
ขึ้นเพราะเหตุนี้ นี่คือความหมายที่ว่า สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลเหนือจิตใจมนุษย์

ดังนั้น นักปรัชญากลุ่มนี้ จึงเสนอแนวทางกำจัดความชั่วของมนุษย์เราว่า ต้องทำสภาพ
แวดล้อมให้สะอาด คือ อย่าให้มีคนตีมสุรา อย่าให้มีคนสูบบุหรี่ อย่าให้มีคนเล่นการพนัน อย่าให้
มีหญิงโสภณ อย่าให้มีการโก่งของหลวง อย่าให้มีการฆ่าฟันกัน อย่าให้มีการขโมยกัน นักปรัชญา
กลุ่มนี้เห็นว่าถ้ามนุษย์ทุกคนเกิดมา ไม่เคยเห็นคนตีมสุรา ความคิดที่จะตีมสุราก็จะไม่เกิดกับเขา
เพราะเขาไม่รู้จัก เมื่อเกิดมาไม่เห็นคนสูบบุหรี่เลย เขาก็จะไม่เกิดความคิดสูบบุหรี่ เพราะไม่
รู้จักบุหรี่ เมื่อเกิดมาไม่เคยเห็นคนเล่นการพนัน เขาก็จะไม่รู้จักการเล่นการพนัน เมื่อไม่รู้จัก
การพนันก็จะไม่คิดจะเล่นการพนัน เมื่อเกิดมาไม่เคยเห็นคนไปเที่ยวโสภณ เขาก็จะไม่คิดไป
เที่ยวโสภณ เมื่อเกิดมาไม่เคยเห็นคนโก่งกันหลอกหลวงกัน เขาก็จะไม่รู้จักการโก่งการหลอก
หลวง เมื่อไม่รู้จักการโก่งการหลอกหลวง เขาก็จะไม่มีความคิดที่จะโก่งจะหลอกหลวงกัน เมื่อเกิด
มาไม่เคยเห็นคนฆ่าฟันกันเลย เขาก็ไม่เห็นตัวอย่างการฆ่าฟันกัน เมื่อไม่เห็นตัวอย่างการฆ่าฟัน
กัน เขาก็ไม่คิดที่จะฆ่าฟันคนอื่น เมื่อเป็นเช่นนี้ศีลธรรมของมนุษย์ก็จะดีขึ้น

ความคิดของนักปรัชญาสายนี้ เห็นว่าตราบิโดที่สังคมนี้ยังมีความชั่วร้ายอยู่ตราบนั้น
มนุษย์ก็จะดีไม่ได้ เมื่อจะให้มนุษย์ดี จะต้องทำลายสภาพชั่วร้ายให้หมดไปจากสังคมมนุษย์ และ
การที่จะทำลายสภาพแวดล้อมชั่วร้ายในสังคมได้ไม่ใช่ทำได้ง่าย ไม่ใช่อยู่ ๆ ก็เลิกผลิตสุรา เลิก
ผลิตบุหรี่ เลิกโสภณได้ การจะทำลายสิ่งเหล่านี้ได้ต้องมีอำนาจ เมื่อได้อำนาจแล้วก็ดำเนินการ
ทำลายสภาพชั่วร้ายของสังคม เหมือนที่กล่าวไว้ในปัญหาปากท้องของคนส่วนใหญ่ที่ว่า เมื่อได้

อำนาจรัฐก็ทำการยึดที่ดินมาให้คนส่วนใหญ่ทำมาหากิน ในปัญหานี้ก็เช่นกัน เมื่อคนส่วนใหญ่คือ เกษตรกรและกรรมกรได้อำนาจแล้ว ก็ทำลายสิ่งชั่วร้ายในสังคม เพื่อแก้ปัญหาความเสื่อมโทรม ทางศีลธรรม

วิธีการแก้ปัญหาทั้งสองประการนี้ ได้เสนอเป็นทฤษฎีมาตามลำดับจากนักปรัชญาชาวกรีก คือ เพลโต และสืบทอดมาโดยนักปรัชญาชาวเยอรมัน ชื่อ เฮเกล และมาสิ้นสุดที่นักปรัชญาชาวเยอรมัน ชื่อ คาลมาร์ค ต่อมาเมื่อยุโรปเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม กรรมกรถูกเอารัดเอาเปรียบมาก แม้ในรัสเซียก็ตกอยู่ในสภาพเช่นเดียวกัน คนส่วนใหญ่ของประเทศคือมือกึ่งมือ พระเจ้าแผ่นดิน คือ พระเจ้านิโคลาสปกครองแผ่นดินโดยอธรรม เล닌ชาวรัสเซียจึงปลุกระดมเกษตรกรและกรรมกรตั้งเป็นพรรคการเมือง แล้วเรียกคนส่วนใหญ่ของประเทศเหล่านี้ว่าชนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งความหมายก็คือชนชั้นที่เลี้ยงชีพด้วยการทำงานหนัก หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดินนั่นเอง

ต่อมาไม่นานเท่าไรนัก พระเจ้าแผ่นดินรัสเซียพระองค์ก็เห็นผลของการปกครองที่เป็น อธรรมของพระองค์ กล่าวคือ พวกชนชั้นกรรมกรหรือคนในวรรณะศูทรได้ยึดอำนาจมาจากคนใน วรรณะกษัตริย์ได้สำเร็จ และได้สำเร็จโทษพระเจ้าแผ่นดิน พร้อมทั้งพระราชวงศ์เสียทั้งสิ้น เลนินในฐานะเป็นผู้นำการปฏิวัติ และเป็นผู้นำชนชั้นกรรมาชีพ จึงนำเอาแนวความคิดของคาลมาร์ค มาปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหาหลักสองประการ กล่าวคือ ปากท้องคนยากจนและปัญหาทางศีลธรรม ชน แรกยึดที่ดินของคนร่ำรวยมาเป็นของรัฐ ยึดกิจการของเอกชนทุกอย่างมาเป็นของรัฐ ยึดไม่ยึด เปล่ายังฆ่าเจ้าของที่ดินและเจ้าของกิจการเสียอีกด้วย เมื่อยึดแล้วก็นำที่ดินและกิจการเหล่านั้น มาแจกจ่ายให้คนยากจนทำกิน โดยเป็นลูกจ้างของรัฐ ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลที่มาจากคอมมิวนิสต์ ก็ทำลายสภาพแวดล้อมที่เลวร้ายต่าง ๆ เกือบหมด เช่น โสเภณี การพนัน การโก่ง การขโมย เป็นต้น เพื่อทำสังคมให้สะอาดตามทฤษฎีของนักปรัชญาคอมมิวนิสต์

จากการที่กรรมกรในรัสเซียสามารถยึดอำนาจการปกครองบ้านเมืองได้นั่นเอง จึง เป็นชนวนให้ประเทศในยุโรปตะวันออกทั้งหมด ตกอยู่ในอำนาจการปกครองของกรรมกรไปด้วย แถมประเทศจีน เวียดนาม ลาว เขมร และเกาหลีเหนือ ซึ่งอยู่ในทวีปเอเชีย กรรมกรของ ประเทศดังกล่าวนี้ทำการยึดอำนาจจากชนชั้นปกครองบ้าง และยึดอำนาจจากกลุ่มพ่อค้าบ้าง ทำ

ให้ประเทศเอเชียบางส่วนที่กล่าวมา ถูกปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์เหมือนรัสเซียไปในที่สุด
ทุกประเทศที่ปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ จะมีความรู้สึกเป็นศัตรูกับประเทศที่มีคน
ในวาระกษัตริย์เป็นประมุข และเป็นศัตรูกับประเทศที่ปกครองด้วยระบบประชาธิปไตย ซึ่งพวก
พ่อค้ามีอำนาจในการปกครอง พยายาม ๆ ว่าประเทศไหนที่มีพระมหากษัตริย์เป็นผู้ปกครอง จะต้อง
เป็นศัตรูกับประเทศที่ปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ และประเทศไหนที่ปกครองด้วยระบบประชา-
ธิปไตยก็ต้องเป็นศัตรูกับคอมมิวนิสต์เหมือนกัน ถ้าจะถามว่าเพราะเหตุไรก็คงจะตอบว่า เพราะ
เมื่อกรรมกรหรือชนชั้นวรรณะศูทรได้อำนาจแล้ว พวกเขาก็ต้องการให้กรรมกรในประเทศอื่น ๆ
ในโลกได้อำนาจการปกครองประเทศเหมือนพวกเขา แต่เมื่อประเทศที่ปกครองด้วยระบบประ-
ชาธิปไตย ซึ่งพ่อค้าใช้เงินเป็นเครื่องมือให้ได้อำนาจมา พวกคอมมิวนิสต์จึงไม่ยอมเป็นมิตรด้วย
เพราะถือว่าคนในวาระกษัตริย์ และคนในวาระพ่อค้าเป็นศัตรูโดยธรรมชาติของกรรมกรอยู่
แล้ว ประเทศที่ปกครองด้วยระบบราชาธิปไตยและประชาธิปไตยก็เหมือนกัน ที่จึงเกลียดชังซึ่ง
ประเทศที่ปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ เพราะกลัวว่าพวกคอมมิวนิสต์จะมายุ้งกรรมกรใน
ประเทศของตนให้ยึดอำนาจจากกลุ่มของตน คือ ชนชั้นปกครองหรือพ่อค้า ซึ่งกำลังได้อำนาจการ
ปกครองประเทศอยู่ และเมื่อทั้งสองฝ่ายระแวงกันอยู่อย่างนี้ จึงใส่ร้ายกันและกันตลอดมา ไม่
เคยมีความหวังดีต่อกันเลย

ความจริงวิธีการปกครองของคอมมิวนิสต์ และประชาธิปไตย ก็ย่อมมีทั้งที่เป็นประโยชน์
และให้โทษ โดยเฉพาะแนวคิดของกลุ่มคอมมิวนิสต์นั้นมีจุดที่น่าสนใจอยู่จุดหนึ่ง คือ ทฤษฎีที่ว่า
สภาพแวดล้อมภายนอกมีอิทธิพลทำให้คนดีหรือเลว ทฤษฎีนี้ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ก็
ตรัสไว้เช่นกันว่า กามะ (แปลว่า ความใคร่) ความใคร่มีอยู่สองชนิด คือ กิเลสกาม และวัตถุ
กาม กิเลสกาม หมายถึง ความใคร่ที่อยู่ในจิตของสัตว์ไม่ว่ามนุษย์หรือเครื่องเจตนา ล้วนมีความใคร่
อยู่ในจิตทั้งหมด ส่วนวัตถุกามมีหก คือ รูป เสียง กลิ่น รส ผัสสะ ธรรมารมณ์'

วัตถุกาม แปลว่า วัตถุที่ทำให้เกิดความใคร่ และกิเลสกามนี้แหละ คือ สภาพแวดล้อม
ภายนอกที่มีอิทธิพลเหนือจิต ตามทฤษฎีของคาลมาร์ค เรามาพิจารณากันดูว่าเป็นอย่างไร รูป
คือ ทุกสิ่งที่ตนเห็นได้ เสียง คือ สิ่งที่หูได้ยิน กลิ่น คือ สิ่งที่สัมผัสได้ทางจมูก รส คือ สิ่งที่สัมผัส
ได้ทางลิ้น ผัสสะ คือ ความเย็น ความร้อน อ่อน แข็ง หย่อน และตึง ที่สัมผัสทางกาย ธรรมา-
รมณ์ คือ ทุกสิ่งที่ใจเก็บมาคิด

วัตถุประสงค์ทั้งหมื่น มีอิทธิพลเหนือจิตอย่างไร มนุษย์เราเมื่อเห็นของสวย ๆ หรือถูกใจก็เกิดความสุขใจ เมื่อชอบใจก็อยากได้ เช่น เมื่อเห็นผู้หญิงสวย ๆ ก็ชอบใจ เมื่อชอบใจก็อยากได้ เมื่ออยากได้แล้วผู้หญิงเขาไม่ยอม ก็ปล้ำข่มขืนแล้วบางทีก็ฆ่าปิดปาก นี่คือ ความชั่วที่เกิดเพราะการเห็น อีกอย่างคนที่ชอบดื่มสุรา เมื่อเห็นสุราก็อยากดื่ม แล้วก็ดื่มเข้าไปสมความปรารถนา การดื่มสุรามีโทษหลายอย่าง เช่น เสียทรัพย์สิน เกิดโรค เป็นต้น นี่ก็คือ ความชั่วร้ายที่เกิดเพราะการเห็น

แม้เสียง กลิ่น รส ผัสสะ และธรรมารมณ์ก็มีลักษณะอย่างเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อเราได้ยินเสียงไพเราะ กลิ่นหอม รสอร่อย ผัสสะที่ถูกใจ อารมณ์ที่ชวนฝัน เราจะเกิดความยินดีและอยากได้ เมื่อไม่ได้โดยธรรม ก็ใช้อำนาจแย่งเอามา นั่นก็คือ การทำความชั่วร้ายเพราะได้ยินเสียง ได้ดมกลิ่น ได้ลิ้มรส ได้สัมผัส และได้คะเนหาอารมณ์ที่น่าปรารถนา

วัตถุประสงค์เหล่านี้ มิใช่จะเป็นชนวนให้เกิดความชั่วเท่านั้น ยังเป็นชนวนให้เกิดความดีได้อีกด้วย ตัวอย่างเช่น คนดีทั่ว ๆ ไป เมื่อเห็นพระสงฆ์ที่สำรวมเรียบร้อย ก็จะเกิดความศรัทธาเลื่อมใส คิดถวายทานทำบุญกุศลอื่น ๆ หรือได้กลิ่นควันธูปเทียนก็เกิดความคิดเป็นกุศลต่าง ๆ นี่คือสภาพแวดล้อมภายนอก มีอิทธิพลทำให้คนดีได้ ทั้งหมดที่กล่าวมานี้แหละ คือ สภาพแวดล้อมภายนอก มีอิทธิพลทำให้คนดีและคนชั่ว ตามทฤษฎีของนักปรัชญาสายกาลมาร์ค หรือสายคอมมิวนิสต์

แม้พระพุทธศาสนาจะยอมรับว่าปัจจัยภายนอกมีส่วนทำให้คนดีหรือคนชั่วได้ก็จริง แต่หาได้กล่าวว่า คนจะทำดีได้จะต้องทำลายสภาพแวดล้อมลงไม่ แม้อยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ชั่วช้าต่าง ๆ พระพุทธเจ้าก็สอนว่าสามารถทำความดีได้ คำสอนตรงนี้เป็นจริงเสมอ เราจะสังเกตเห็นได้แม้ในขณะนี้ว่า ท่ามกลางชาวโลกที่นิยมดื่มสุรา แต่ก็มีบางคนไม่ดื่มสุราได้ ท่ามกลางชาวโลกที่นิยมสูบบุหรี่ แต่ก็มีบางคนไม่สูบบุหรี่ได้ ท่ามกลางชาวโลกที่นิยมไปเที่ยวโสเภณี แต่ก็มีบางคนไม่ไปเที่ยวโสเภณีได้ ในขณะที่ทุกวันนี้มีการเล่นการพนันกัน แต่ก็มีคนที่ไม่เล่นการพนัน นี่คือตัวอย่างที่ยกมาให้เห็นว่า แม้สภาพแวดล้อมจะชั่ว แต่คนก็สามารถทำดีได้ โดยไม่ตกอยู่ในอำนาจของสภาพแวดล้อมดังกล่าว

ดังนั้น ทฤษฎีของกาลมาร์คที่เชื่อว่า คนจะดีหรือชั่วเพราะอิทธิพลของสภาพแวดล้อมอย่างเดียว จึงผิดข้อเท็จจริงอย่างสิ้นเชิง และมีโทษทฤษฎีนี้เท่านั้นที่ผิดข้อเท็จจริง แม้ทฤษฎีเกี่ยวกับ

การแก้ปัญหาปากท้องของคนยากไร้ ก็ไม่บรรลุเป้าหมาย ทุกประเทศที่ปกครองโดยชนชั้นกรรมากร ประสบปัญหาหลายด้าน ที่นับว่าสำคัญก็คือ ประชาชนไม่มีเสรีภาพ กรรมากรที่ขึ้นไปเป็นผู้ปกครอง ประเทศมีชีวิตอย่างทรูทรา แต่กรรมากรที่เป็นเกษตรกรก็อยู่อย่างธรรมดา บางครั้งระบบนี้ทำให้ อาหารการกินไม่พอ เพราะผลิตไม่พอกิน อันเนื่องมาจากผลิตแล้ว ต้องส่งให้รัฐทั้งหมด ส่วนผู้ผลิตก็ได้รับเฉพาะที่เป็นค่าจ้าง หรืออาจจะผ่อนผันบ้าง ก็เป็นว่าผลผลิตครึ่งหนึ่งเป็นของรัฐ อีกครึ่งหนึ่งเป็นของผู้ผลิต แม้จะเป็นอย่างนี้ ก็ทำให้เกษตรกรพอใจไม่ แต่ก็ไม่รู้จะทำอะไร ต้องหวานอมขมกลืนตลอดมา จะซุบซิบนินทา หรือบ่นกันบ้างก็จะถูกตำรวจจับไปลงโทษ จนต่อมา ก็มีผู้มาปลดปล่อย โดยให้ประเทศยุโรปตะวันออกเปลี่ยนไปเป็นระบอบประชาธิปไตย เหมือนยุโรปตะวันตก ประชาชนในประเทศเหล่านั้นยินดีปรีดากันทั่วหน้า แม้ประเทศรัสเซียเอง ซึ่งเป็นต้นกำเนิดระบบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ ก็เปลี่ยนวิธีการปกครองมาเป็นระบบการเลือกตั้งแบบประเทศยุโรปตะวันตก ด้านเศรษฐกิจก็ปล่อยให้เอกชนเป็นเจ้าของกิจการได้ ผู้ผลิตก็สามารถผลิตมาจำหน่ายเป็นของตนเองได้ ผู้มาปลดปล่อยผู้นั้นก็คือ มิคคาอิล โกวบาร์ซอฟ ผู้ซึ่งเป็นเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ และประธานาธิบดีของโซเวียต และก็เป็นอันว่าอำนาจของกรรมากรที่ได้ปกครองประเทศในกลุ่มคอมมิวนิสต์มาประมาณ 73 กว่าปี ก็ล่มสลายไปเกือบหมด และคิดว่าคงจะหมดไปในที่สุด แต่หากว่าระบบคอมมิวนิสต์ของกรรมากรปล่อยให้ประชาชนมีเสรีภาพและมีสิทธิในทรัพย์สินบ้างก็อาจจะยืคออกไปได้อีก เพราะการกั้นเสรีภาพ และการยึดทรัพย์สินเป็นระบบธรรม

ทั้งหมดที่กล่าวมา คือ การได้อำนาจของกลุ่มกรรมากรที่มีกำลังคนมากเป็นฐานอำนาจ

7.5 บทสรุป

ในสังคมมนุษย์ไทยเมื่อยึดอาชีพเป็นหลักแล้ว สามารถแบ่งคนออกได้สี่กลุ่ม คือ กลุ่มชนชั้นปกครอง (วรรณะกษัตริย์) กลุ่มสมณะและครูอาจารย์ (วรรณะพราหมณ์) กลุ่มพ่อค้า (วรรณะแพศย์) กลุ่มกรรมากร (วรรณะศูทร)

ในคนสี่กลุ่มนั้น มีคนอยู่สามกลุ่มที่แย่งอำนาจกันปกครองบ้านเมือง คือ กลุ่มชนชั้นปกครอง กลุ่มพ่อค้าและกลุ่มกรรมากร กลุ่มชนชั้นปกครองจะใช้อาวุธเป็นฐานรักษาอำนาจ กลุ่มพ่อค้าจะมีเงินเป็นฐานอำนาจ ส่วนกลุ่มกรรมากรจะมีกำลังคนส่วนใหญ่เป็นฐานอำนาจ

การเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองบ้านเมืองจะเกิดขึ้น เพราะเงื่อนไขหลายอย่าง แต่ที่สำคัญคือ ความเป็นธรรมในการปกครอง เมื่อพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นหัวหน้าของชนชั้นปกครองปกครองไม่เป็นธรรม กลุ่มพ่อค้าและกลุ่มกรรมกรจะแย่งอำนาจจากกลุ่มชนชั้นปกครองมาเป็นคน

การปฏิวัติในประเทศฝรั่งเศสที่เกิดขึ้น เพราะพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 กดขี่ข่มเหงราษฎร และเพราะการล่มจมของกลุ่มชนชั้นปกครองในฝรั่งเศสนั่นเอง กลุ่มพ่อค้าจึงได้อำนาจการปกครองบ้านเมือง และเป็นต้นแบบให้เกิดระบบการปกครองที่เรียกว่าประชาธิปไตย ในประเทศต่าง ๆ ในโลกทุกวันนี้ ส่วนการปฏิวัติในรัสเซีย เป็นต้นแบบให้เกิดระบบการปกครองของกลุ่มกรรมกรที่เรียกว่า ระบบคอมมิวนิสต์ ของประเทศต่าง ๆ ในทุกวันนี้เช่นกัน

คำถามประจำบทที่ 7

1. จงวิเคราะห์ให้เห็นว่า การที่มีการแย่งอำนาจการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยาและปัจจุบัน นั้นเป็นเพราะขาดคุณธรรมข้อใด จงอธิบายให้เห็นจริง
2. สังคมมนุษย์ เมื่อว่าโดยอาชีพแล้ว แบ่งคนออกได้กี่กลุ่ม และแต่ละกลุ่มนั้นมีประวัติการวิวัฒนาการในการแสวงหาอำนาจการปกครองเพราะสาเหตุข้อใด จงอธิบาย
3. ในสมัยกรุงศรีอยุธยามีสมัยใดบ้างที่การแย่งอำนาจการปกครองเป็นเพราะความหวังดีต่อบ้านเมือง ท่านมีเหตุผลอย่างไร จึงกล่าวว่าการแย่งอำนาจสมัยนั้นเกิดขึ้นเพราะความหวังดีต่อบ้านเมือง จงอธิบาย
4. จงอธิบายผลดีและผลเสีย ของการถ่ายถอดอำนาจในลักษณะดังต่อไปนี้
 1. ผู้รับอำนาจการปกครองโดยชอบธรรม แต่ปกครองโดยอธรรม
 2. ผู้แย่งอำนาจการปกครองมาได้ แต่ปกครองโดยธรรม
5. ทำไมจึงกล่าวว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการได้อำนาจของพ่อค้า จงอธิบายให้เห็นความจริง
6. จงอธิบายการได้อำนาจของกลุ่มพ่อค้าดังต่อไปนี้
 1. พ่อค้าที่ได้อำนาจการปกครองโดยเปิดเผย
 2. พ่อค้าที่มีอำนาจการปกครองโดยแอบแฝง
7. ทฤษฎีของคอมมิวนิสต์ที่ว่า การจะแก้ปัญหาปากท้องคนส่วนใหญ่ของชาติได้ จะต้องยึดที่ดินของพวกคนรวยมาให้คนจนนั้น ท่านเห็นว่าเป็นธรรมหรือไม่ เพราะเหตุใดจึงตอบอย่างนั้น โปรดอธิบาย
8. ทฤษฎีของปรัชญาคอมมิวนิสต์ที่ว่า สภาพแวดล้อมภายนอกมีอิทธิพลทำให้คนดีและคนชั่วได้นั้น ท่านเห็นว่าตรงกับคำสอนของพระพุทธเจ้าหรือไม่ จงอธิบายส่วนที่คล้ายกันและต่างกันมาดูลงพอเข้าใจ

9. จงอธิบายข้อความข้างล่างนี้ให้เห็นความจริง
1. กลุ่มชนชั้นปกครองได้อำนาจและรักษาอำนาจด้วยอาวุธ
 2. กลุ่มพ่อค้าได้อำนาจและรักษาอำนาจด้วยเงินตรา
 3. กลุ่มกรรมกรได้อำนาจและรักษาอำนาจด้วยกำลังคนส่วนใหญ่
10. การปกครองบ้านเมืองโดยกลุ่มบุคคลทั้งสามดังกล่าวมา ท่านเห็นว่าสร้างความสงบสุขให้แก่มวลได้ทุกคนหรือไม่ ถ้าไม่ท่านเห็นว่าควรปกครองโดยอะไร จึงจะก่อประโยชน์สุขแก่ทุกคนในแผ่นดิน จงอธิบาย
-